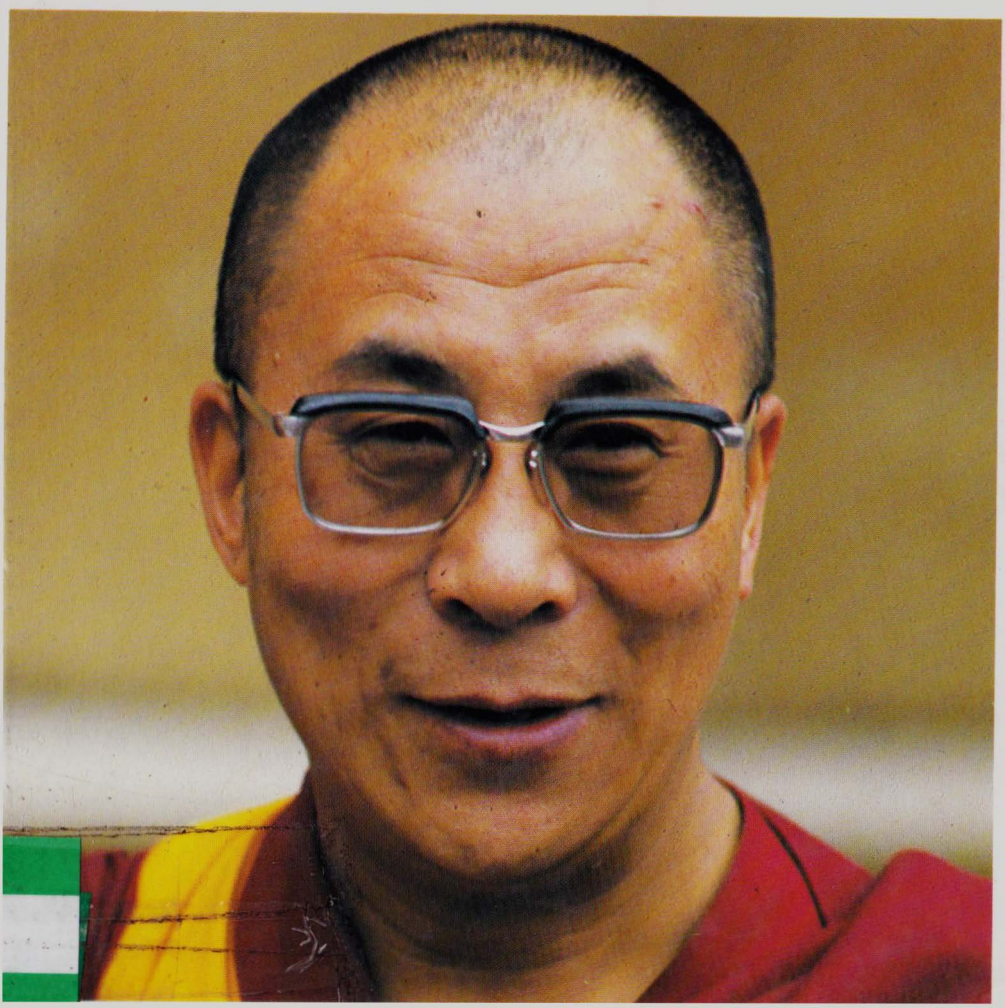
DALAI LAMA

Tibet'in sürgündeki insanlarının lideri ve dünya barışının sabırlı işçisi

DALAI LAMA

Christopher Gibb

DİZİDEKİ DİĞER KİTAPLAR

Abraham Lincoln, Anna Sproule
Albert Schweitzer, James Bentley
Bob Geldof, Charlotte Gray
Charlie Chaplin, Pam Brown
Eleanor Roosevelt, David Winner
Florence Nightingale, Pam Brown
Lech Walesa, Mary Craig
Louis Pasteur, Beverley Birch
Mahatma Gandhi, Michael Nicholson
Maria Montessori, Michael Pollard
Marie Curie, Beverley Birch
Martin Luther King, Valerie Schloredt ve Pam Brown
Mihail Gorbaçov, Anna Sproule
Nelson Mandela, Benjamin Pogrund
Teresa Ana, Charlotte Gray

Resim Kaynakları:
Camera Press: 31, Çin Fotoğraf Servisi 46, Adrian Cowell 22, 34, 50, 51(üst), Ann Hutchinson 6-7, Guy Newcombe 59; ETV Ltd: 43; Christopher Gibb: 44-5, 47, 48; Robert Harding Resim Kütüphanesi: 19, 33, Nigel Blake 16(üst), Nigel Blythe 36-7; Michael Holford: 58; Hutchinson Kütüphanesi: 18(üst), Felix Greene 12(alt), Sarah Hartington 44(alt); Hindistan Ofisi: 12-13; Paul Popper Ltd: 39, 40, 53, 57, Daily Mail 41; Remote Source: 8-9; Rex Features: Kapak, 4; Frederic Spencer Chapman: 10, 11, 15, 16(alt), 18(alt), 20, 21, 23, 24, 29; Spencer Chapman Koleksiyonu 35; Dr. Tedeus Skorupski: 51(alt), 54(alt), 55; Tibet Fotoğraf Arşivi: 63. 26. sayfadaki harita Geoffrey Pleasance tarafından çizilmiştir.

Yayımcılar, bu kitabın hazırlanmasındaki cömert yardımları için Faith Spencer Chapman'a ve resim araştırması bilgilerini paylaştığı için Simon Normanton'a teşekkür ederler.

1990 yılında İngiltere'de yayımlanmıştır.
16 Chalk Hill, Watford,
Herts WD1 4BN, İngiltere
Exley Publications.

Telif Hakkı © Exley Publications, 1988

İngiliz Kütüphanesi'nde kataloglanan yayım bilgileri
Gibb, Christopher, 1955-.
The Dalai Lama -
(İnsanlık tarihine yön verenler)
1. Tibet. Bstan-dzin-ryga-mksho,
Dalai Lama XIV, 1935 -
I. Başlık
II. Diziler
951'.5042'0924

ISBN 975-8030-06-X

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, Yayımcı'nın yazılı izni olmaksızın, mekanik ya da elektronik yöntemlerle fotokopi çekme, banda kaydetme, bilgi depolama ve dönüştürme de dahil olmak üzere, hiçbir şekilde çoğaltılamaz, yeniden yayımlanamaz.

1996'da Türkiye'de yayımlanmıştır.
İlkkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri
Özveren Sokak 32/1 Maltepe-ANKARA
Tel: 0.312. 231 73 74 Fax: 0.312. 231 73 79

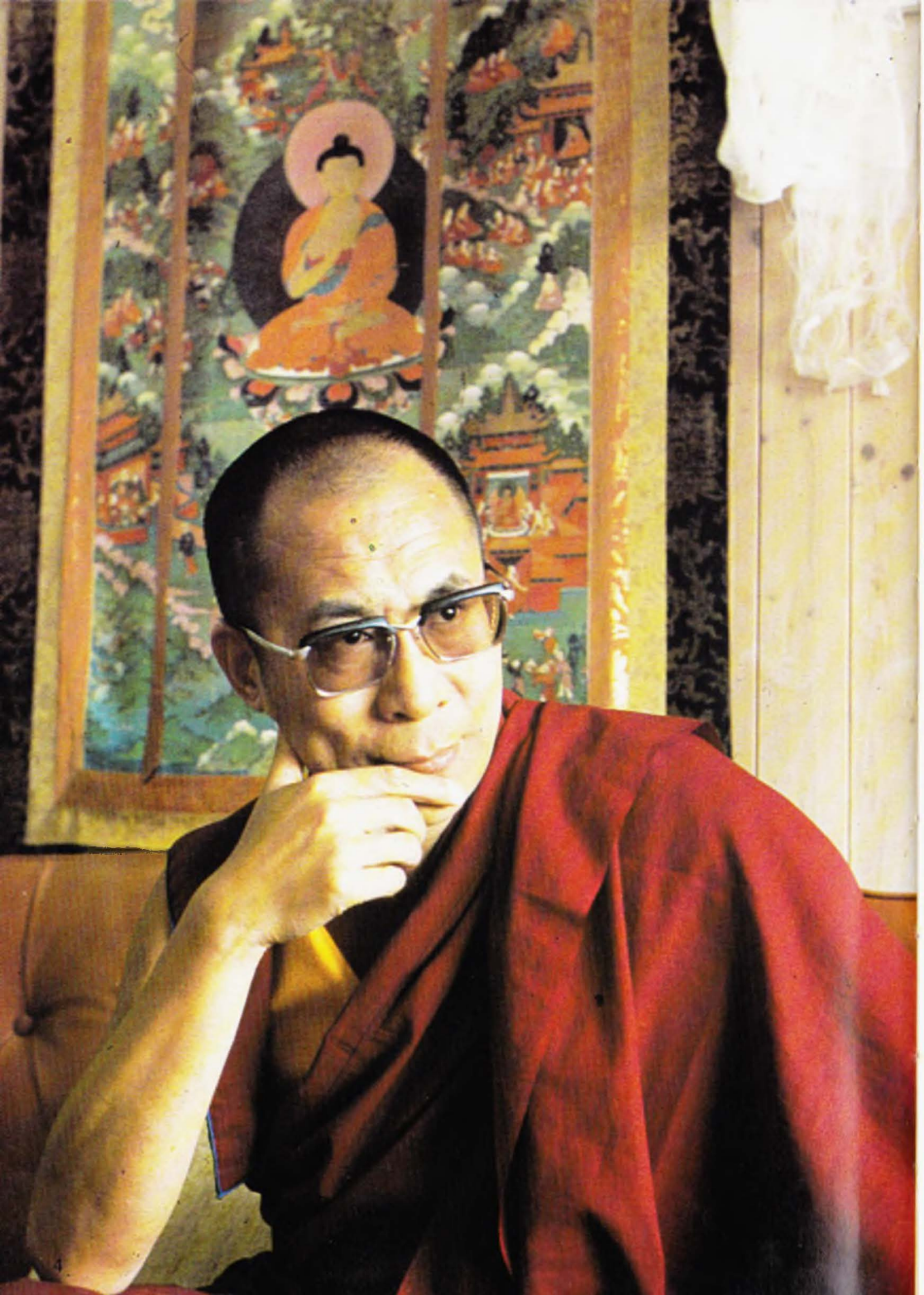
Türkiye Editörü: Sezai Kaynak
Çeviri: Leyla Onat
Dizgi: İlkkaynak Ltd. Şti.
Diziler, Helen Exley tarafından derlenmiş ve yayıma hazırlanmıştır.
Resim araştırması: Diana Briscoe
Araştırma: Margaret Montgomery
Sözlük: Samantha Armstrong
1996'da Singapur'da basılmıştır.

DALAI LAMA

Tibet'in sürgündeki insanlarının lideri ve dünya barışının sabırlı işçisi

Christopher Gibb

İLKKAYNAK
KÜLTÜR VE SANAT ÜRÜNLERİ

Gülen Buda

1988 yılında, Londra'daki bir söyleşi sırasında, dinleyicilerden biri Dalai Lama'ya, "Budizmin en iyi din olduğuna inanıyor musunuz?" diye sormuştu. Bu kutsal adam gülmüş ve Budizmin, Dalai Lama için en iyisi olduğunu ama bir başkası için, bir başka dinin daha iyi olabileceğini söylemişti.

Öyle insanlar vardır ki, yalnızca esprileriyle değil, onlardaki *yaşama sevinciyle* de sizi güldürürler. O toplantıda, Budizm felsefesiyle ilgili daha karmaşık bir soru sorulduğunda, Dalai Lama, kafasını dikleştirerek, "Bu soruyu gerçekten yanıtlamamı istemiyorsunuz, öyle değil mi?" der gibi bakmıştı. Sonra da, tüm salondakileri büyüleyerek, açık ve net bir mantık silsilesi içinde söyleyeceklerini bitirmişti. Sözleri bitince, yüzünde muzip bir gülümsemeyle, sanki söyledikleri herkesin düşünebileceği sözlermiş gibi, "İşte bu konuda, ben böyle düşünüyorum," demişti. Ona boşuna "Gülen Buda" adını takmamışlar!

Oysa, onun ve insanlarının sırtına yüklenmiş acılar karşısında yakınması çok doğal olurdu. Bir zamanlar, Tenzin Gyatso yani Kutsal On Dördüncü Dalai Lama, Batı Avrupa büyüklüğündeki Tibet ülkesinin yöneticisiyken, şimdi Hindistan'da sürgündeydi ve yüz bin kadar Tibetli de onunla birlikte sürülmüştü.

Sürgünde olduğu son otuz yıl boyunca, Çinlilerin, sistematik olarak, zengin ve eski Tibet kültürünü mahvedişlerini izlemişti. İnsanlarının öldürüldüğünü, hapislere atıldığını ve aşağılandığını ve ülkesinin can damarı olan Budizmin baskı altına alındığını görmüştü.

"Onunla [Dalai Lama] karşılaştığınız zaman, çok doğal bir saygı duyuyorsunuz, ama bu ürkütücü bir hürmet değil. Onunla konuşabilir, gülüşebilir ve tartışabilirsiniz. Saygı her zaman oradadır ama, onunla, yaşlı bir dostunuzla konuşur gibi konuşabilirsiniz."

Roger Hicks ve Ngakpa Chogyam "Büyük Okyanus" (Great Ocean) adlı biyografiden

1959 yılında, Hindistan. Yeni Delhi'de kurulmuş olan sığınmacı kamplarından birinde, pislik içindeki ortamda su toplanıyor. Bu kamplar Hindistan tarafından, Tibet'teki topraklarından sürülen insanların barınabilmeleri için kurulmuştu. Hint hükümetinin cömertliği ve sığınmacıların çalışmaları sayesinde, o zamandan bu zamana Hindistan'daki, Tibet yerleşim bölgeleri çok gelişmiştir. Bugün, okulları, hastaneleri ve manastırları vardır ama orası hâlâ kendi ülkeleri değildir.

"Yumuşak bir yürek sahibi olmak (her insana iyilikle yaklaşmak), dini yobazca algılayanlar için bir anlam taşımayabilir ama bizim geleneksel din uygulamamızla aynı anlama gelmektedir. İyilik, yalnızca dindar olanlar için değildir. Irk, din ya da politik gruplar gözetilmeksizin herkes içindir. Kendisini, her şeyden önce insanlık ailesinin bir bireyi olarak ve daha geniş ve uzun bir perspektiften gören herkes içindir."

Dalai Lama
"Dünya Barışına İnsanca Yaklaşım" (A Human Approach to World Peace)

Uluslararası kişilik

Tüm acılarına karşın, belki de bu yüzden, Dalai Lama, gerçek bir uluslararası kişilik haline geldi. Sürgüne gönderilen birçok lider gibi, Doğu ve Batı arasında süregelen - komünizme karşı kapitalizm tartışmalarından - uzak durdu. Tersine o, tüm insanlar için sevgi ve barış vaazları verdi. Felsefesi ve dinginliği, Tibet Budizmi'nin bilgeliğinden kaynaklandığı halde, Dalai Lama, dogmatist biri değildi. Bunu, birçok konuşmasında ortaya koymuştu.

Konuşurken sık sık, dinlerin birbirleriyle olan benzerliklerinden söz ederdi. Temel konusu, hepimizin görevi olan, uluslararası sorumluluğu geliştirmekti. Bunlar, "iyi bir yürek"; şefkat gereksinimiydi ve ona göre, bu yolla dünya barışı sağlanabilirdi; ve din - herhangi bir din - yoluyla da kendimiz ve başkaları için gerekli olan mutluluğu elde edebilirdik.

Onun sözlerinden hepimizin alacağı dersler vardır.

Bugün, Tibet'in on dördüncü Dalai Lama'sı, Tenzin Gyatso, dünyanın en fazla saygı duyulan liderlerinden biri olmuştur. Nereye giderse gitsin, ülke büyükleri tarafından, dünya barışı ve ülkesinin sorunlarıyla ilgili konuşma yapması için davet ediliyor. Pek çok konuşma yapıyor ve dünyanın birçok bölgesinde geniş etki sahibidir.

Sakin ve yumuşak bir biçimde, en belirgin prensipleri yılmadan tekrarlıyor. Mesajı, insanlara ulaşıyor. Nereye gitse insanları güldürüyor.

Tibet platosunun güneyine, Everest tepesinin ve Himalayaların, kuzey yüzüne bakış. Bu yüksek dağlar sayesinde korunarak yaşayan Tibetliler, uzun yıllar boyunca, toplumlarını ve dinlerini, dünyanın başka güçlerinin etkisinden koruyabilmişlerdi.

"Batı uygarlığı, maddi gereksinimler açısından büyük ilerlemeler kaydetmiştir ama iç mutluluğumuzu geliştirmek için de teknikler bulunmuş olsaydı, çağdaş yaşam kim bilir ne güzel olurdu! İçimizde sağlıklı gelişme olmazsa, dıştaki maddelerin kölesi oluruz ve adımız insan olsa bile, makinadan farkımız kalmaz."

Dalai Lama

İnanılmaz bir karizması ve sürgündeki bir liderin sağlayabileceğinden çok daha fazla etkisi var.

Dalai Lama'nın sırrı, belki de, dinsel, ulusal ve politik engelleri aşarak, doğrudan insan yüreğine ulaşmasındadır. İnsanlarla gerçekten ilgilenmektedir ve yaptığı her şey, insanlara barış sağlamak içindir. Barış, yalnızca biz insanlar kendimize daha yakından baktığımız ve insanlık ailesinin birer bireyi olduğumuzu anladığımız zaman gerçekleşecektir.

O, "İnsanlık değerlerine bağlılığımızda bir devrim yaratmalıyız," der.

Yasaklanmış Ülke

Tibet, geniş ve güzel bir ülkedir. Üç yanından, dünyanın en büyük dağlarıyla çevrilmiştir. Karakurum ve Ladakh Dağları batıda, vahşi ve uzak Chang Tang Tepeleri kuzeyde ve kayalık Himalayalar Tibet'in güney sınırında 2.400 kilometre boyunca uzanır. Tibet, "Düna'nın çatısı" diye adlandırılmıştır, çünkü denizden 4.500 metre yukarıdadır.

Geçmişte, Tibet'i saran yüksek dağlar, orman görevi görmüşlerdi. Saldıran düşman orduları, yüksek tepeler, korkunç rüzgarlar, kar fırtınaları ve yolların olmayışı nedeniyle Tibet'e ulaşamamışlardı. Doğuda, yüksek dağlar olmamamasına rağmen, arazi kayalık ve serttir, aynı zamanda mesafeler çok uzundur. Çin sınırından, başkent Lhasa'ya 1.200 kilometre yol vardır. İşte bu nedenlerden dolayı, Tibet halkı yüzyıllar boyunca bozulmadan kaldı. Tibetliler, ayrıca yabancı etkilerinden de hoşlanmıyorlardı; Tibet, "Yasaklanmış Ülke" olarak tanınmıştı.

Üstte: Tibet'in, inişli çıkışlı yollarında yolculuk eden soylu bir aile. Halkı birleştiren din ve kültür bağına rağmen, soylular, köylüler ve göçebeler arasındaki farklılık büyüktü.

Karşıda: Yamdrok Tso manastırı, deniz seviyesinden beş bin metre yüksekteki kayalar üzerine asılmış gibidir. 1950 yılından önce, Tibet'te üç binden fazla manastır vardı. Tek bina içinde bir elin parmakları kadar rahibi bulunan manastırlardan tutun da, bir küçük "kent" oluşturacak kadar yerleşmiş insanı bulunan manastır gruplarına kadar değişen birçok çeşitleri vardı. Bugün, Yamdrok Tso da dahil olmak üzere, hemen hepsi çürümek üzeredir.

Yalnızlıkları, ilginç dini kültürlerinin oluşmasına da neden olmuştu.

1935 yılında, bir önceki Dalai Lama'nın ölümü sırasında, Tibet hâlâ feodal bir toplumdu. Nüfusun hemen hemen yarısı, özellikle, Tibet'in kuzey doğusundaki vahşi Amdo ve Kham bölgesinde, göçebeler gibi oradan oraya dolaşıyorlardı. Zengin toprakların çoğu, soylulara ya da manastırlara aitti. Bu büyük topraklar üzerinde köylüler, kendileri için ürün ekerken, toprak sahipleri için de toprağı ekiyorlar ve bedava ulaşım ya da yol yapımı gibi işlerde çalışıyorlardı.

Böyle bir sistem suistimallere çok açıktı. Yine de eski Tibet, Çinlilerin iddia ettikleri gibi, "dünyadaki en karanlık feodal sistemlerden biri" değildi. Ondan yana olanların, "Shangri-La"sı da değildi.

Genç Dalai Lama, bunun farkındaydı ve bu sistemi değiştirmek için toprak reformu yapılması gerektiğini biliyordu. Ne yazık ki, istediklerini yapmaya fırsat bulamadan, her şey altüst oldu.

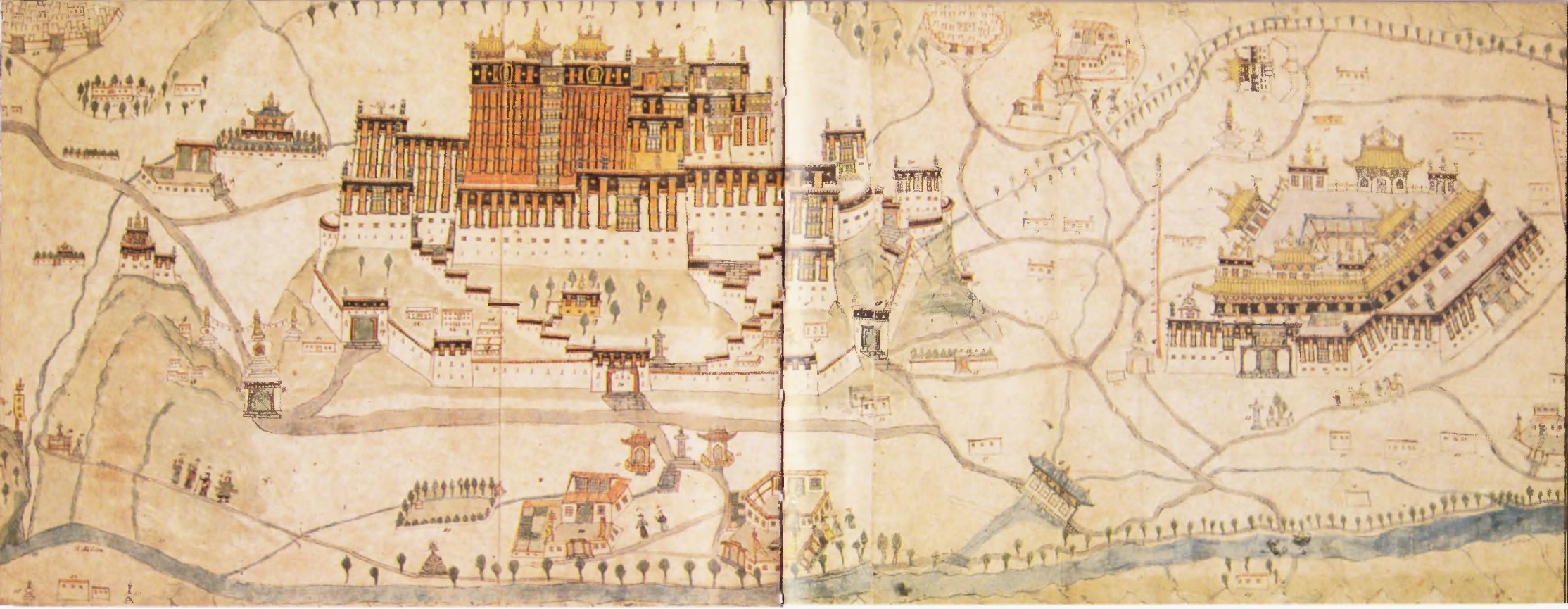
Yine de, Tibet'in büyüklüğüne, varlıklı ile yoksul arasındaki uçurumlara rağmen, ülkedeki köylüleri, göçebeleri, rahipleri ve soyluları birleştiren bir şey vardı - Budizm dini ve bunu bünyesinde barındıran kişi, Dalai Lama.

Budizm

Öteki dinlere birçok bakımdan benzemesine rağmen Budizm'in bir farklılığı vardır - Tanrı'dan hiç söz etmez.

Budizm, milattan önce altıncı yılda, Hindistan'ın kuzey sınırında, Lord Buddha tarafından kurulmuştu. Prens Siddartha olarak doğan Buda, çevresinde gördüğü yaşlılık, yoksulluk, hastalık ve ölüm gibi acıları, nasıl açıklayacağını ve yorumlayacağını bilmiyordu. Çok araştırdıktan ve hatalı bazı işler de yaptıktan sonra, Siddartha, Bodh Gaya'daki şimdi ünlü Bodhi Ağacı altına oturarak meditasyon yapmak istedi, "anlamaya" ve "aydmlanma"ya ulaştı.

Bu öğretinin, daha sonraki kısmında, varlığımızın

Lhasa kentinin, on dokuzuncu yüzyılda yapılmış bir resmi. Dalai Lama'nın kış sarayı Potala (solda) ve Tibet'teki en eski ve en kutsal Budist tapınağı olan Johkang Tapınağı görülüyor. Budizm ilk kez bu kentte yeşermiş ve Dalai Lamaların ilgisi dolayısıyla, Lhasa kenti, "Kutsal Kent" olarak tanınır. Ülkenin her yerinden yola çıkan hacılar, buraya dua etmeye gelirlerdi. Kimileri yolculuğu dizleri üstünde ilerleyerek yaparlardı. Çinliler, izin verirlerse hâlâ öyle yapıyorlar.

acılar içinde boğulmasının nedeninin, kendi istek ve hırslarımız olduğu anlatılmaktadır. Herkesin kaderi olan doğum ve ölümden kaçmak mümkün değildir. Buda'ya göre, içimizdeki hırsları atmamız, "Ben" ve "bana" saplantılarından kurtulmamız gerekmektedir. Ancak bu sayede, "nirvana"ya ve "ölümsüzlüğe" ulaşmamız söz konusu olabilir. Bu öyle bir durumdur ki, hiçbir şeye karşı arzu duyulmaz. Böylece insanlar, sonsuz bir döngü içinde dönüp durmaktan kurtularak, acılardan armabileceklerdir.

Sonraki bin yıl içinde, Budizm, kuzey Hindistan'da gelişti ve birçok Güney Asya ve Uzak Doğu ülkelerine yayıldı. Hindistan'daki gelişmesinin doruğunda, milattan sonra yedinci yüzyılda, bazı Hintli öğretmenler tarafından Tibet'e taşındı. Ve orada, gökyüzünün her yerden daha mavi olduğu, toprağın ve dağların hayret verici derecede boş göründüğü yerlerde, bu din kök saldı.

Budizmin özellikle bir yanı Tibetliler arasında vurgulanmıştı - bu şefkatli olma konusuydu.

Dalai Lamaların kökenleri

Lord Buddha'nın ölümünden beş yüzyıl sonra, "Mahayana" adıyla kurulan bir okul, Budizmin şefkatini vurgulayarak belirtti. Bu okulun ideali, "aydınlanmış" kişilerin dünyaya dönerek, acı çekenlere yardım etmesiydi. Bu tür insanlara "Bodhisattva" dendi.

Tibet'e gelen Hintli öğretmenlerin vurguladıkları tür Budizm buydu. Kısa sürede, ülkenin her yerinde manastırlar yapıldı. Her manastırın, ölümden sonra başka bir din adamının bedenine geçerek yine oradaki görevi sürdüren rahipleri vardı.

İlk Dalai Lama, on dördüncü yüzyılda doğdu. Tibet'in en büyük manastırı olan Drepung

Manastırı, yüksek rahibiydi.(1950 yılında, bu manastırda yedi bin rahip yaşıyordu.)

Ondan sonraki her Dalai Lama'nın, bir önceki Dalai Lama'nın ruhuna sahip olduğu, yani reenkarnasyon yaşadığı söylenir. On yedinci yüzyılın ortalarında yaşayan beşinci Dalai Lama, Tibet'in hem ruhani, hem de politik lideri olmuştur.

Ülke, onun varisleri ya da naibleri tarafından yönetilerek, 1950 yılındaki Çin istilasına kadar gelmiştir.

Yeni Dalai Lama arayışı

Batılıların ya da yabancıların açısından, ölen kişinin ruhunun geçtiği kişiyi aramak ya da bulmak çok garip bir şey olabilir. Bu mümkün müdür? Ya hata yapılıyorsa? Ama her dinde garip bazı şeyler vardır ve sonuçta bu bir inanç konusudur.

Kuşkusuz, yeni seçilecek Dalai Lama arayışı, peri masallarını andırır gibi bir şeydir.

Öyküye göre, on üçüncü Dalai Lama, ölümünden önce, Tibet'in kuzey doğusunda bir yerlerde, yeniden doğacağını belirten bazı işaretler bırakmıştır. Bunlar kesin şeyler değildir. 1933 yılında ölünce, bedeni, büyük Potala Sarayı'nda, tüm öncekiler gibi, geleneksel Buda oturuşuyla, güneye bakarak oturtulmuştur. Bir sabah, kafasının, kuzey doğuya döndürülmüş olduğunu görmüşlerdir.

Bu olaydan kısa süre sonra, Saltanat Naibi ve bir grup yüksek lama(rahip) ve hükümet görevlisi, kutsal göl Lhamo Lhatso'ya doğru yola çıkmışlardı. İnanışa göre, göle bakan herkes, geleceğin bir bölümünü görebilirdi. Geleceğin ne gösterdiğini merak eden Saltanat Naibi ve yüksek lamalar bu göle bakmak gerektiğine inanıyorlardı.

Önce gölün kenarında bir arada dua etmiş ve meditasyon yapmışlardı. Uzun meditasyondan sonra Saltanat Naibi, suyun aynasına bakmış ve şunları görmüştü: Önce, üç Tibet harfi - Ah, Ka ve Ma - harfleri önünde belirmişti. Sonra doğu Tibet'in dağları, gözlerinin önünden geçmişti. Dağların arasında, yeşil ve altın rengi çatısı olan bir manastır ve yakınındaki küçük köyde, camgöbeği kiremitleri olan basit bir ev durmaktaydı.

Kutsal kişi bulunuyor

Coşku içinde arayış Lhasa'ya döndü ve üç arama grubu gizlice Doğu'ya doğru yola çıktı. (Doğu Tibet, Çin kumandanlarının kontrolü altında olduğu için gizlilik birinci koşuldu) Soğuk kış günlerinde, ülkenin en vahşi ve terk edilmiş bölgelerinde, günler boyunca süren yolculuk sonunda, Tibet'in en kuzey doğu köşesine ulaştılar.

Orada, büyük Kumbum manastırının yeşil ve altın çatısının, kış güneşinde parıldadığını gördüler. Şaşkınlık içinde, yakındaki Takster köyünde, camgöbeği kiremitleri olan bir ev durduğuna tanık oldular. İçinde yaşayan ailenin henüz iki yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı...

Arama grubu, önce eve ziyaretçi gibi gitmeye karar verdi. Grubun lideri, Sera Manastırı rahibi, bir hizmetkar kılığında içeri girecek ve küçük çocuğu inceleyecekti.

Gerçekten de, ailenin bebeği, hizmetkarlar için ayrılmış bölümdeydi. Sera Abbot'ı gören çocuk, hemen onun kucağına çıkarak, boynundaki tespihle oynamaya başladı ve onu alıp alamayacağını sordu. O tespih, on üçüncü Dalai Lama'ya aitti. Rahip, kendisinin kim olduğunu bilirse, tespihi ona vereceğini söyledi. Çocuk, hiç duraklamadan, onun "Sera rahibi" olduğunu söyledi. Araştırma grubu çok etkilenmişti.

Birkaç gün sonra, oğlanı daha yakından incelemek istediler. Çocuğun geçmiş yaşamıyla ilgili bazı şeyleri anımsayıp anımsamadığını merak ediyorlardı. Çocuğa bir tanesi, on üçüncü Dalai Lama'ya ait olan iki siyah tespih gösterdi. Çocuk yine duraksamadan, son Dalai Lama'nm kullandığı tespihi seçti. Aynı test, öteki nesnelerle de yapıldı. Sarı tespihler, davullar ve bastonlarla. Çocuk her defasında doğru seçimi yaptı.

Çok sevinen grup, araştırmanın bittiğine karar verdi. Naibin gördüğü her şey doğru çıkmıştı. Tibet

Abbot of Sera, Yeni Dalai Lama'yı bulmak için, doğu yönüne giden üç arama grubundan birinin lideriydi. Henüz iki yaşındaki küçük Tenzin Gyatso'yu dizleri üzerinde hoplatırken, Abbot'ın grubu, yeni dini liderlerini bulduklarını anlamışlardı.

Üstte: Lhasa'nın ortasındaki Johkang Manastırı'nın ortasında yak yağıyla yanarak karanlığı aydınlatan kandiller. Buda öğretisi gibi, ışığın da sonsuz olduğuna inanılırdı.

Sağda: 1930'lu yıllarda, Lhasa'daki bir soylu adamın ve ailesinin, elle boyanmış fotoğrafı. Bu soylu kişiler, manastırdakilerle birlikte, sivil görevleri ve hükümeti yönlendirirlerdi.

harfleri bile yerine oturmuştu. Ah harfi, Amdo'ya uyuyordu; Ka, Kumbum Manastırı'nın ilk harfiydi ve Ma, Karma Rolpai Dorjee adındaki, tepedeki küçük manastıra uygundu. On dördüncü kutsal Dalai Lama bulunmuştu.

Lhasa'ya varış

Küçük Dalai Lama, bir yıl boyunca Kumbum manastırında kaldı. Doğal olarak ailesini ve arkadaşlarını özledi. Aslında, tek gerçek arkadaşı ağabeyi Lobsang Samten'di. Bu iki küçük çocuk, tüm öteki Tibetli çocuklar gibi, zar atarak, saklambaç oynayarak, yarışlar yaparak ve durmaksızın kavga ederek oynuyorlardı. Ne biri, ne de diğeri, küçük olanın Dalai Lama olduğunun ayırdındaydılar. Zaman zaman oyun sırasında saatlerce süren saklanmaları, bakıcılara sorun çıkarıyordu. O zaman, manastırdaki lamalar ve yaşlı saygıdeğer keşişler, koşuşarak çocukları arıyorlardı ve çocuklar bunun çok eğlenceli olduğunu düşünüyorlardı.

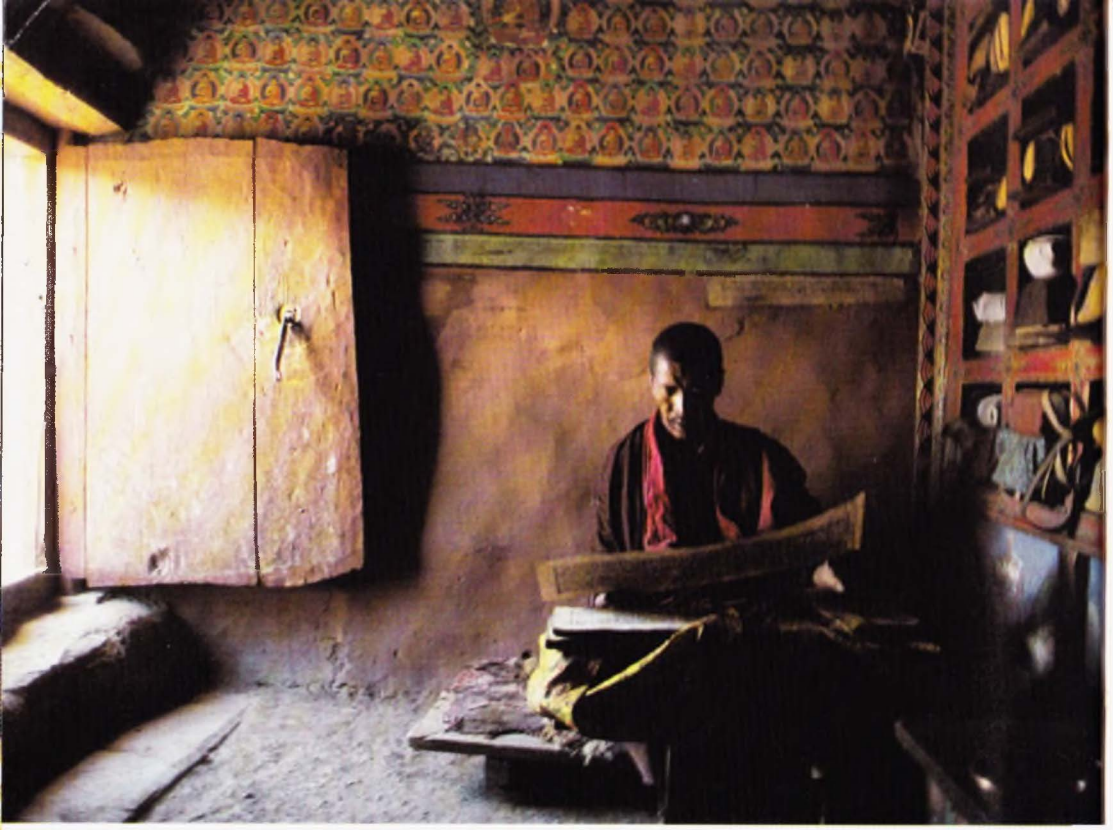
1939'da, dördüncü yaşgününden sonra, Dalai Lama ile rahipler, başkent Lhasa'ya doğru yola çıktılar. Grubun çoğu ya ata biniyor ya da yürüyordu. Ama Dalai Lama ile ağabeyi, *treljam*'da, yani iki katırın çektiği bir tür sedyede oturuyorlardı. Ülkenin o bölgesinde, doğru dürüst yollar olmadığı için yolculuk çok uzun sürdü ama sonunda Lhasa'ya ulaştılar ve 1940 yılının Mart ayında Tenzin Gyatso, Potala Sarayı'nda tüm rahiplerin ve saray erkânının huzurunda, Dalai Lama olarak taç giydi.

Bu sahneyi izleyen Bir İngiliz, H.E. Richardson, daha sonraları tenzin Gyatso'yu anlatan şu sözleri yazmıştı: "Henüz beş yaşındaki bu çocuk, inanılmaz derecede alımlı ve soğukkanlı davranışlarıyla, bir anda, halkının saygısını kazandı." gerçekten de Tenzin Gyatso, debdebeli ve çok sıkıcı tören günlerinde sessizce, hiç yorulmadan oturuyordu.

O günleri görenler, yirmi yıldan daha az bir sürede, Dalai Lama ve adamlarının, yıkılan

"Çocukken bile...dört yaşında bir çocuktan beklenmeyecek büyük bir dinginlik içindeydi. Bir yetişkini bile sıkıntıdan bayıltacak uzun törenlerde hiç ses çıkarmadan otururdu. Hem uslu, hem hareketliydi ve bugüne dek hep öyle oldu."

Roger Hicks ve Ngakpa Chogyam "Büyük Okyanus" adlı biyografiden.

ülkelerinden kaçmak zorunda kalacaklarını düşünemezdi.

Yalnız çocukluk

Dalai Lama'nın çocukluğunun belki de en dokunaklı yanı, onun dürbünüyle geçirdiği zamanlardı. Potola Sarayı'nın yüksek çatısına yerleşerek, Lhasa kentinin kalabalık sokaklarındaki yaşamı, saatler boyunca izliyordu. Onun çevresindeki atmosfer, sıradan insanlarla ilişki kurmasını engelliyordu, oysa onlardan biri olmayı çok istiyordu. Erken yaştaki bu deneyimler, şimdi sürgündeki Tibetlilerle kurduğu yakın ve açık ilişkiyi açıklayabilir. Eski Tibet'te, insanlarından uzak olduğu günlere dönmeyi hiç istemiyor.

Ailesi, onunla birlikta Lhasa'ya geldiği halde, zamanının çoğu öğretmenleriyle ya da tek başına geçiyordu. Yoğun dini çalışmalarla uğraşmadığı günlerde, Potala'nm sonsuz odalarını gezerdi - her

biri inanılmaz zenginliklerle doluydu.

Orada bulduğu, (on sekizinci yüzyılda, Rus Çarlarının armağanı olan) mekanik antika oyuncakları parçalara bölüp, sonra yeniden bir araya getiriyordu. Bugüne dek, mekanik her türlü alete, o günlerden kaynaklanan büyük bir ilgi geliştirdi.

Dış dünyadan haberler

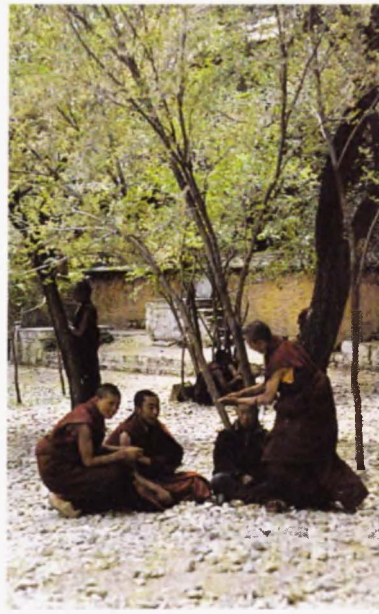
Genç Dalai Lama Tenzin Gyatso, büyüdükçe, daha fazla insanla bir araya gelmeye başladı. En ilginç ve yararlı dostluklarından biri, "Tibet'te Yedi Yıl" adlı kitabın yazarı, Heinrich Harrer ile kurduğu dostluktu. Avusturyalı olan Harrer, II. Dünya Savaşı sırasında, Hindistan'daki bir İngiliz kampından kaçmış ve Lhasa'ya kadar yürümüştü. Batıya, "Yasaklanmış Ülke"den ilk haberleri ulaştıran kişi oydu. Tibetliler içinse, o, eski değişmez kültürlerini etkileyen ilk yabancıydı.

Dalai Lama, Harrer'le tanıştığında, dış dünyayı çok merak eden on üç yaşlarında bir gençti. Harrer, ona İngilizce, coğrafya dersleri verdi, projektörü çözmeyi ve Lhasa'daki yaşamı filme almayı öğretti.

Harrer, onun hızlı ve geniş zekasından çok etkilenmişti. Ayrıca, sarayın derme çatma eski jeneratörünü, bozuldukça büyük bir beceriyle onarışma şaşıp kalmıştı.

Ama elbette, Tenzin Gyatso'nun, bu erken yıllardaki temel çalışması, Budist eğitimin geniş öğretisi üzerine kurulmuştu. Bu çalışmalar, batının anladığı anlamda akademik çalışmalardı ama ayrıca, düzenli meditasyon seansları ve dini konularda tartışma becerileri de öğretilirdi. Dalai Lama, bunları da hızla öğreniyordu. Heinrich Harrer, on dört yaşındaki Dalai Lama'nm Drepung rahibiyle yaptığı tartışmayı izlemiş ve şöyle yazmıştı: "Bu iki zekanın yarışmasıydı ve rahip, kendi düşüncesini savunmakta zorluk çekiyordu."

Ne var ki, bu arada, Tibet dışındaki bazı güçler, ülkenin geleceğini ve Dalai Lama'ın yaşamını değiştirmek üzereydi. 1949 yılında, komünistler Çin'de iç savaşı kazanmışlardı. 1950 yılında, Pekin

Üstte: Genç rahipler. Lhasa dışındaki Drepung Manastır'nın avlusundaki Budist yazılarından öğrendikleri dini konularda uzun süren tartışmalar yaparlardı. Çalışma ve tartışma, Dalai Lama eğitiminin önemli bir bölümüydü.

Karşı üstte: Kutsal metinlerin incelenişi - bir rahibin gününün büyük bölümünü oluşturur.

Karşı altta: Kutsal Dalai Lama, erken yaşlardaki bir resminde çekingen bir şekilde gülümsüyor.

"Birçok Tibetli için, gündelik yaşam çok zordu ama hırsların kurbanı olan insanlar değillerdi; dağlarımızın arasında sürdüğümüz basit ve yoksul yaşamda, dünyanın birçok ülkesinde olduğundan daha fazla huzur olduğuna inanıyorum."

Dalai Lama

Dünyanın en engebeli bölgelerinde, durmaksızın dolaşan göçebelerin yaşamları, hiç de kolay değildi ama insanlar huzurlu ve mutluydu.

radyosu, Yeni Yıl bülteninde, "Halkın Kurtuluş Partisi'nin şimdiki görevi, Tibet'i kurtarmaktır," demişti.

Tibet ve Çin

Yüzyıllar boyunca, Tibet ve Çin arasında sürüp giden ilişkiler vardı. Milattan sonra yedinci ve dokuzuncu yüzyıllar arasında, Tibet, Çin'in başkenti Pekin'e kadar etkisi uzanabilen askeri bir güçtü. İlk Dalai Lamaların dönemine dek, Çin giderek güçlenmiş, yine de Tibet'i yönetmeye niyetlenmemişti.

Bu yıllar boyunca insanlar arasında özel ilişkiler kurulmuştu. Çin'in Moğol hükümdarları, Tibetliler tarafından Budizmi kabul etmeye özendirilmişler ve dini konularda her zaman Tibet'in önerilerini beklemişlerdi. Karşılığında, askeri güçleri üstün olan Moğol İmparatorları, dışardan gelecek tehlikelere karşı Tibet'i korumayı üstlenmişler ve birçok kez bunu yapmışlardı.

On sekizinci yüzyıl başlarında, Tibet'teki politik kargaşa, Çin'in Manchu hanedanına, Tibet içindeki etkisini artırma olanağını vermişti. Lhasa'da, İmparator'un isteklerini kabul ettirmek için, sürekli iki Çinli elçi bulunuyordu. Aslında Lhasa,Çin etkilerinin ulaşamayacağı kadar uzaktaydı. Bu yüzden, birkaç askeri gösterişten sonra, Tibetlilerin, yine her zaman yaptıkları gibi kendilerini yönetmelerine karışmamışlardı.

1910 yılında, Tibet, birden Çin komutanları tarafından vahşi bir saldırıya uğradı. Ne var ki saldırının zamanlaması yanlıştı. Çin devrimi, 1911'de eski düzeni ve İmparator'u da sürükleyerek yok etti. Çinliler bu durumda savaşı sürdüremediler ve geri çekildiler. Tibetliler, bundan yararlandılar ve Tibetteki tüm Çinlileri ülkeden dışarı attılar. Ve kendi işlerine karışan Çinlilere karşı tam bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Tibet'in, bağımsız bir devlet olup olmadığı konusu, bugün hâlâ iki devlet arasında bir tartışma konusudur ve iki devletin avukatları, tarihin karanlık sayfalarını araştırarak, kendi savlarını kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Ama, bu konuda tarafsız uzmanlardan oluşan Uluslararası Jüri, 1959 yılında Birleşmiş Milletler'e yansımış olan bu konuda şu raporu vermiştir:

"Tibet'te, Çinlilerin, 1912 yılında ülkeden çıkarılmaları sırasındaki durum, fiilen (de facto) bağımsızlık ilanı durumu sayılabilir ve Çin'e herhangi bir konuda bağımlılığın kalmadığına ilişkin yasal gerekçeler vardır. Bu nedenle, 1911-1912 yıllarında, Tibet'in, Çin yasaları ve etkisinden tümüyle bağımsız bir ülke durumuna geçtiği saptanmıştır."

Ne var ki, Çin'in 1950 yılında Tibet'i tehdit ettiği yıllarda, dünya Tibet'in durumunu ve güçlü Çin'le arasındaki ilişkileri bilmiyordu.

Dalai Lama, sürgünde şöyle yakınıyor: "Uluslar Birliği'ne ya da Birleşmiş Milletler'e katılmış ya da hiç değilse güçlü ülkelerden birkaçına elçi göndermiş olsaydık, bu bağımsızlık belirtileri sorgulanmadan görülüp kabul edilecekti." Ne yazık ki, Dalai Lama adına hareket eden Tibet hükümeti, tehlike ciddileşmeden harekete geçmemiş, sonra da geç kalmıştı.

Umutsuz davranışlar

1949 yılında beklenen zaman gelmişti. Tibet hükümetinin ilk işi, tahrikçilerle dolu olduğuna inandıkları iki Çin delegasyonunu kapatmak oldu. Bir Tibetli grup, onlara eşlik ederek nazikçe, Lhasa'dan Hindistan'a giden yola çıkardı. Böylece bağımsızlıklarını elde etmeye doğru ilk adımlar atılmış oldu. Hükümet, hemen ateşli bir biçimde, orduyu genişletmek ve yeniden örgütlemek üzere çalışmaya başladı. Lhasa çevresine eğitim kampları kuruldu, hatta o güne dek süregelmiş olan İngiliz milli marşı "God Save the Queen" (Tanrı Kraliçe'yi korusun) yerine, ulusal bir marş kabul edildi.

Pekin radyosu, Tibet aleyhinde yayına başlar başlamaz, Tibet hükümeti de o güne dek ülkede bulunan İngiliz radyosu yoluyla, kendi

Bir Tibet köylüsü. Köylünün başlıca ürünü, yüksek yerlerde büyüyen arpadır. Daha sonraları, 1950' lerde Çinliler geldikten sonra, köylüleri buğday ekmeye zorladılar ve çok kötü sonuçlar elde ettiler.

Kötü ruhun maskesi. Budizmin Tibet'te kabul edilmesinden önce, insanlar ruhlar dünyasına inanırlardı ve inançların bir kısmı, yeni dinleriyle iç içe geçerek karıştı. Sorunlar yaşandığı zaman, uğursuz belirtiler ve şeytan önemli bir güç haline geliyordu.

savunmalarını duyurmaya çalıştılar. (Pekin radyosunun ilan ettiğine göre, ülkedeki Anglo-Amerikan emperyalistleri, Tibet'te egemen olmuş durumdaydı, oysa 1950 yılında Tibet'te yalnızca 6 batılı kişi vardı.) Bu arada, Pekin'i, Delhi'yi, Washington'ı ve Londra'yı ziyaret edecek delegasyonlar kuruldu ama bunlar Hindistan'dan öteye geçemedi. Çin, dünyaya, "içişleri" konusunda müdahale istemediğini bildirmişti.

Bu yaşamsal çabalar bir yandan sürerken, hükümet, halkın ruhsal gücüne de başvurdu. Din, Tibet toplumunun en önemli ögesiydi ve tehlike anında, kendilerini kurtarmak için dine sarılıyorlardı. Tibet'teki tüm rahipler, kamu hizmetleriyle ilgileniyorlardı: Tepelerde gece gündüz, tütsüler yakılıyordu. İnsanlar, bu ruhsal gücün etkisiyle daha fazla çalışmaya yönlendiriliyordu.

Heinrich Harrer, 1950 yılının başlarında, yapılan dini törenlerdeki çaba ve coşkuyu çok dokunaklı bir dille anlatır. "Gördüğüm her türlü törenden daha debdebeli, muhteşem görüntülerdi bunlar. Sanki, Tibet'in tüm insanları, dinsel bir coşku içinde,

"Çinliler, 1950 yılında Tibet'e geldikleri zaman çiftçilere aletler sağlayarak yardıma geldiklerini söylemişlerdi. Ama dört yıl sonra, tüm denetimi ellerine aldılar...ve Tibetlileri, dağ eteklerine doğru sürdüler. Ailem, buna bir örnektir. Ailemizden iki kişi suya atlayarak intihar etti; biri hapiste öldü; biri kendini astı. Topraklarımız elimizden alındı. Bunlar hiçbir insana reva görülmemelidir."

İngiliz televizyonu için gizlice konuşulan bir Tibetli çiftçi

Lhasa'nın dar sokaklarını doldurmuştu."

Her şeye rağmen, Tibet halkının inancı hiç sarsılmadı. O günler, yakında söndürülecek olan bir lambanın son güçlü alevi gibiydi.

Uğursuz belirtiler

Yine de doğudan gelen haberler kötü haberlerdi. Tibet'in, Ulusal Meclis'i sürekli toplantı halindeydi. Devlet kehanetine sürekli başvuruluyordu ama, gaipten gelen haberler hep felaket ve kara günlerin habercisiydi, kimsenin yüzünü güldüremiyordu. Tibet'in bir önceki bağımsızlık günlerinde ters giden şeyler de moral bozuyordu. Tibetliler, uğursuzluklara inanan insanlardı ve belirtiler güzel şeyler söylemiyordu. 15 Ağustos 1950'de, Tibet'in doğusunda meydana gelen bir depremde, yüzlerce keşiş ve rahibe, manastır molozları altında kalarak öldüler. Bu durum, Lhasa'da panik yarattı. Din insanlarının böylesine bir felakete kurban gidişi, sıradan insanları korkutmuştu.

Bundan sonra, Heinrich Harrer, şöyle yazmıştı: "Kötü belirtiler çoğalmıştı. Canavarlar doğuyordu. Bir sabah, Potala'daki taş sütunun başlığı, yerde paramparça bir durumda bulunmuştu...bir sıcak yaz günü, katedralin oluğundan su akmaya başlayınca, Lhasa'daki insanlar, korkudan kendilerinden geçmişlerdi."

Doğu sınırında, yetersiz silahı ve malzemesi bulunan eğitimsiz Tibet ordusu, endişeyle, sınırlardan içeri sızmaya başlamış olan Çinlileri bekliyordu. Yaz geçip de, kışın ilk fırtınaları başlayınca, Tibetliler, biraz olsun rahatladılar. Ülkenin doğasını iyi tanımayan Çinliler artık harekete geçemeyeceklerdi. Tibetliler hiç değilse kış boyunca rahat nefes alabileceklerdi.

Tibet'teki İngiliz radyosunun müdürü Robert Ford, Ekim ayında, valiyle konuştuğunu anımsıyor. Vali, "Çinliler, bu kış günlerinde Lhasa'ya gelemezler. Bahardan önce yola çıkmaya cesaret edemezler," demişti. Robert Ford da onunla aynı fikirdeydi.

Bir hafta sonra Çinliler Tibet'i istila ettiler.

Soylu bir aileden, şık giysiler giymiş bir kadın. 1959'dan sonra, bu tür giysiler yasaklandı.

İstila

İstila korkusu arttığı için, Lhasa vadisinde, askerler eğitiliyordu. Yetersiz silah ve malzeme, yetersiz eğitim sonucu Tibet ordusunun, Komünistlerin Kurtuluş Ordusu'nun karşısında durmaları söz konusu bile değildi. Tibet'te, hiçbir zaman ordunun geliştirilmesine izin verilmemişti. Bunun bir nedeni, ordunun, keşişlerin gücüne, özellikle de Lhasa çevresindeki güçlü manastırlara bir tehdit olabileceği endişesiydi. Bir nedeni de, Tibetlilerin, etrafı dağlarla çevrilmiş ülkelerinin, doğal olarak yabancılardan korunduğunu düşünmeleriydi.

7 Ekim 1950 günü, şafak sökerken, Çinli süvarilerin ve topçuların, altı değişik yönden, Tibet'in merkezine doğru harekete geçtikleri görüldü. Tibet ordusu, istilacıları, ırmakları aşacakları yerlerde ve dağların geçitlerinde durdurmaya çalıştılar ama Çinlilerin akışını önleyemediler. Birkaç hafta içinde, Tibet kuvvetleri parçalanmış ve çevrilmişti. Çin Halkının Kurtuluş Ordusu, Tibet içlerine kilometrelerce ilerlemişti.

Saldırı haberinin Lhasa'ya ulaşması, on gün sürdü. İlk gelen haberler, herkesi telaşa düşürdü. Aylardır, kararsız kalan Saltanat Naibi ve yardımcıları yerine, Dalai Lama'nın, gücü ele geçirmesi ve kararları onun vermesi isteniyordu. Sınırdaki felaket üzerine, bu isteğin hemen gerçekleşmesi talep edildi.

Ve böylece, hemen hemen on beş yaşında olan Dalai Lama, ulusunun tarihindeki en umutsuz anında ülkesini savunma görevini üstlenmiş oldu. (Durumun kötülüğüne rağmen, büyük törenler yapılarak yönetim Dalai Lama'ya devredildi.)

Dış dünyaya çağrı

Dalai Lama ve yardımcılarının yaptıkları ilk şey, Birleşmiş Milletler'den yardım istemek oldu. Bu çağrı metninde şöyle yazıyordu: "Tibet halkı, kendi istekleri ve rızaları dışında, Çin'in bir parçası olmak üzere zorlanmaktadır. Tibet'e yapılan bu saldırı, güçlünün, zayıfı ezmesinin en büyük örneklerinden biridir."

Tibetliler, safça, Birleşmiş Milletler'in bu haksızlığı önleyebileceğini sandılar. Ne yazık ki, Tibet, Birleşmiş Milletler üyesi değildi ve dünya, bu ülkeyle ilgili hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu. Sonuçta, Tibetliler büyük bir sessizlikle karşılaştılar ve Tibet sorunu, ancak dokuz yıl sonra gündeme gelebildi. Böylece tek başlarına kalan Tibetliler, kendilerini koruyabildikleri kadar korudular.

Savaşmalı mı, anlaşmalı mı?

Çağrılarının yanıtsız kalması, Dalai Lama için büyük bir darbe olmuştu. Bu arada Çinliler, doğu Tibet'in içlerine kadar girmiş, hükümeti teslim olmaya çağırmışlardı. Çok endişelenen Ulusal Meclis, Tenzin Gyatso'nun hemen Lhasa'dan ayrılarak Hindistan sınırındaki Yatung'a gitmesini istedi. Gerekirse, ülkeden kaçarak, ülkesinin haklarını dışarıda arayabilirdi.

Halkını terk edip gitmek istemeyen Kutsal Kişi, baskıya dayanamayarak başkentten ayrıldı. Tibet'in on beş yaşındaki yöneticisi, soğuk bir Aralık günü şafağında, adamlarıyla birlikte Lhasa'dan ayrıldı. Henüz iki haftalığına ülkeyi yönetebilmişti ve şimdi sınıra doğru kaçıyordu.

Yatung'da, Dalai Lama, durumu tekrar tekrar gözden geçirdi. Sonunda, Çinlilerle anlaşarak, bir arada barış içinde yaşamanın en doğrusu olduğuna karar verdi.

Her iki taraftan kan dökülmesini istemediği için buna karar vermişti. Unutulmamalıdır ki, Dalai Lama, teori olarak komünizme de karşı değildi. Daha sonra sürgünde şöyle diyecekti: "Buda ile Karl Marks'ın amaçları, birbirinin tersi değildir. Her ikisi

Bu Tibet pulunun ortasında, Tibet'in simgesi olan stilize edilmiş kar aslanını görmekteyiz.

Tibet'in şimdiki özerk idare sınırlarını ve Amdo ve Kham(şimdi bir Çin eyaletidir) bölgelerini gösteren bir harita. Bu haritada, Dalai Lama'nın, Hindistan sınırına kaçtığı yer ve şimdi bulunduğu Dharamsala bölgesi de gösterilmektedir.

de, kitlelere mutluluk getirmek için çalışmıştır. Buda, ruhsal mutluluğu, Marks ise, maddesel mutluluğu aramıştır. İkisinin bir arada uyum içinde çalışabileceğini söylemek, çok mu mantıksızdır?"

Sonuç olarak, bu düşünceler sonucunda, Çinlilere barış öneren bir temsilciler grubu gönderildi.

Çinliler söz veriyor

İki taraf arasındaki görüşmeler Pekin'de yapıldı ve 23 Mayıs 1951'de On Yedi Nokta Anlaşması olarakbilinen anlaşma kabul edilerek imzalandı. Bu anlaşma, Çinle Tibet arasında M.S. 821 yılından bu yana yapılan ilk anlaşmaydı ve Tibetli delegeler, önlerine konan herşeyi kabul etmek zorunda kalmışlardı. Temsilciler heyetinin, Tibet hükümetiyle ya da Dalai Lama ile görüşmelerine bile izin verilmemişti. Üstelik, temsilciler anlaşmayı imzalamamaları halinde kitlesel askeri hareketle tehdit edilmişlerdi. Hatta Çinliler, Tibet hükümetinin, resmi damgalarını taklit ederek, dikte ettirilen yazıları damgalatmışlardı.

Tibet, Çin'in bir parçası olarak kabul edilmişti. Bundan böyle, dışişleri, savunması, haberleşme ve ulaşım işleri Pekin tarafından yönetilecekti. Karşılığında, Çinliler, Tibet'in yönetim sistemine ya da Dalai Lama'nın durumuna, Tibet halkının dinine ve geleneklerine karışmayacaklardı. Lama manastırları korunacaktı. Bu arada, büyük Çin kuvvetleri, Tibet'i istila ederek anlaşmanın yerine getirilip getirilmediğini kontrol edeceklerdi.

Böylece, 1951 yılının Eylül ayında, Çinli General Chin-wu, üç bin kişilik ordusuyla Lhasa'ya geldi. Yirmi bin kişi daha, Tibet'in kilit noktalarına gönderilmişti. Bu duruma çok üzülen Dalai Lama, Çinlilerle uyum içinde yaşamayı denemek üzere döndü. Onun varlığının, halkın üzerindeki kötü etkileri biraz olsun azaltacağını umuyordu.

Böylece, dünya tarafından terk edilmiş çaresiz Tibet, bağımsız bir ülke olarak sürdürdüğü yaşamını noktalamıştı.

Çin askerleri geliyor

1951 sonunda Lhasa'ya dönen Tenzin Gyatso, halkın Çinlilere karşı şimdiden tepkiler geliştirmiş olduğunu gördü. Başkente daha fazla asker geldikçe, halkın evlerine el kondu ve bu evlere Çinli subaylar ve görevliler yerleştirilmeye başlandı. Mutlu zamanlarında, Lhasa halkı için, güzel bir piknik alanı olan Lhasa ırmağı kıyısındaki yeşil çimenler üzerine, kocaman bir ordu kampı kuruldu.

Ama en kötüsü, Çinlilerin kendi yiyeceklerini getirmemiş olmalarıydı. Tibet halkından iki bin ton arpa istiyorlardı. Bu isteği, kısa süre sonra başka istekler izledi...Tarihte ilk kez, kıtlık korkusu Lhasa'yı sardı. Çin ordusu için gerekli yiyecekleri

sağladıkları taktirde Tibetliler aç kalacaklardı.

Topraklarını istila eden bu insanlara karşı halkın öfkesi büyüdükçe, Dalai Lama'nın tepkisi ne oluyordu? *Ülkem ve İnsanlarım* adındaki kitabında, Kutsal Kişi, ülkesini istila eden bu istenmeyen ziyaretçilerle, anlaşmayı seçmesinin pratik ve ahlaki nedenlerini açıklıyor.

Öncelikle, Tibetlilerin, büyük bir orduları ve tükenmez insan gücü olan Çinlilerin güçlerine karşı koyamayacakları belliydi. Bunu yapmaya çalışmak felaket getirecekti. "Tek umudumuz, anlaşma gereğince Çinlilerin verdikleri sözleri tutmalarını barışçıl yollardan sağlamaktı. Yitirdiğimiz özgürlüğü, şiddete şiddetle karşı koymadan, barışçıl yollarla mücadele ederek elde edebiliriz. Bir gün mutlaka bu sabrımızın yararını göreceğiz." Şiddete karşı olmanın ahlaki nedenleri daha da güçlüydü, "Şiddete karşı olmak, tek ahlaki yöntemdir. Bu yalnızca benim derin inancım değildir. Buda'nın öğretisinin temelinde vardır ve Tibet'in dini lideri olarak ben, bunu korumak zorundayım."

Böylece, 1950 yılının başlarında, henüz çok genç yaşta, Tibet'in politik karabasanlarının içine itilen bu genç lider, yıllar boyunca, Çinlilerin giderek artan talepleriyle, halkının giderek çoğalan tepkisini dengelemek zorunda kaldı.

"Tibet, yüzyıllar boyunca Çinle, karşılıklı saygı dolu bir ilişki içinde olan, eski ve farklı bir ülkeydi. Çin'in güçlü ve Tibet'in zayıf olduğu dönemler ve Çin'in Tibet'i istila ettiği zamanlar vardı. Tarihin karanlıklarına baktığımız zaman Tibet'in Çin'i istila ettiği dönemleri de görebiliriz. Çinlilerin iddia ettiği gibi Tibet, hiçbir zaman Çin'in bir parçası olmamıştır."

Dalai Lama
"Ülkem ve İnsanlarım"
(My Land and My People)

Trajedi ortaya çıkıyor

İstiladan sonraki yıllarda, Çinlilerin, Tibetlilere nasıl davrandığı sorulabilir. Komünist liderlerin, Tibet'i "özgürleştirme" heveslerinin gerisinde, ideolojik ve pratik nedenler vardı. Mao Tse-tung'un ideallerinden biri, Tibet'i, Çin Halk Cumhuriyeti'nin "büyük aile"sine eklemek ve Tibet halkını, "feodal tiranlık" dediği durumdan kurtarmaktı.

Çinlilerin, Tibet halkının güçlü bağımsız duygularını anlamaları, belki olanak dışıydı. Tibet toplumu, elbette mükemmel değildi. Ülkede, birçok yoksul köylü ve göçebe vardı. Toprak dağılımı sistemi, daha önce sözünü ettiğimiz gibi haksızca yapılmıştı. Ama geçmişi ne olursa olsun Tibetliler, geleneksel yaşamlarını özellikle, onları birbirine bağlayan dini geleneklerini sürdürmek için birleşmiş gibi görünüyorlardı. Çin'de, daha önceki iktidarlara karşı yapılan ayaklanmalar türünden bir ayaklanma Tibet'te hiç olmamıştı.

Bu kültürel farklılıklar, iki ülke arasındaki anlaşmazlıkların temelini oluşturdu ve bir trajedinin doğmasına neden oldu.

Çin'in, Tibet'i yutmak istemesinde önemli bazı nedenler de vardı. Ülkede zengin mineraller olduğuna ilişkin belirtiler görülmüştü. Tibet'in Orta Asya'daki anahtar rolü, Çinliler için çok önemliydi. Bütün bu olaylardan sonra Çinliler bugün hâlâ, bu pozisyonu nükleer silahlarıyla muhafaza ediyorlar.

Çinliler, istilanın ilk yıllarında Tibetlilerle daha gerçekçi ilişkiler içine girmişlerdi. Büyük değişiklikleri bir anda yapmamaları gerektiğini biliyorlardı. Tepki almamak için temkinli davranmak zorundaydılar. Bu yüzden, eski hükümet biçimini sürdürmeyi ve Dalai Lama'yı korumayı yeğlemişlerdi. Dalai Lama sayesinde, etkilerini yavaş yavaş artırabileceklerini düşünmüşlerdi.

Mutlu günlerinde, bir köyden ötekine dolaşarak, dansları, mimleri ve şarkılarıyla insanları eğlendiren bir Ralpa grubunun az bulunur fotoğraflarından biri.

Bu düşüncelerle, Lhasa'ya gelen Çin komutanları, soyluları ve rahipleri, bulundukları hükümet işlerinden uzaklaştırmadılar. Köylülere, komünist düşüncelerini yaymaya da kalkışmadılar. Tersine, onları yol yapımında çalıştırmaya başladılar. Böylece, Tibet'i ellerinde tutarak, zamanla egemen sınıfı yok edebileceklerine inanıyorlardı. Birkaç yıl boyunca işler böyle sürüp gitti - en azından Tibet'in orta bölgelerinde.

Sınırlardaysa durum adamakıllı kötüydü...

Pekin'i ziyaret

Çinliler, dış görünüşte Dalai Lama'nın durumuna saygı gösteriyor gibi görünseler de, yavaş yavaş Tibetlilerin özgürlüklerini sınırlayarak egemen olmaya çalışıyorlardı. 1952 yılında, Dalai Lama'nm, art arda iki başbakanının istifa etmelerini istediler ve yenilerinin ancak onların izniyle atanabileceğini bildirdiler. Dalai Lama'nın, Lhasa'ya döner dönmez başlattığı toprak reformu projesini de çeşitli nedenler ileri sürerek engellediler. Manastırların Tibet toplumu içindeki yerleri konusunda saldırılara başladılar.

Bu olaylar, başkentte gerilimlere neden oldu ama henüz açık bir çatışma yoktu. Ve Dalai Lama, 1954 yılında Pekin'e giderek komünist liderlerle görüşmeye karar verdi.

Dalai Lama ile Çin eğitimi görmüş Panchen Lama (Tibet'in ikinci büyük laması) Pekin'de, coşkulu kalabalıklar tarafından karşılandılar. Kutsal Kişi, biraz endişeliydi. Çünkü, Çin hükümeti halkı kışkırtsaydı sokaklarda yuhalanabilirlerdi.

Kutsal Kişi, Mao Tse-tung ile birkaç toplantı yaptı. İki lider çok iyi anlaşıyor gibi göründüler. Tibetliler, istiladan bu yana Tibet'teki "büyük gelişme"yle ilgili uzun ve ağdalı konuşmaları (kimisi yedi saat sürmüştü) dinlemek zorunda kaldılar. Dalai Lama ve heyeti Çinlilerin, Tibet halkının iyiliği için mücadele ettiğine inandırıldılar. Tibetliler kısa süre sonra özgürlüklerine kavuşacaklardı. Beş ay sonra, yirmi beş yaşındaki Tenzin Gyatso ve yanındakiler,

Tibet'e kendi kendini yönetme hakkının verildiğine inanarak Çin'den ayrıldılar.

Ama, Kutsal Kişi'nin bu iyimser düşünceleri, Tibet'in doğu sınırından geçerken yok olmaya başladı. Orada, Çinlilerin aşağılayıcı davranışlarına karşı tepkilerin uç noktada olduğunu ve istilanın başladığı tarihten bu yana geçen dört yıl boyunca da hep böyle süregelmiş olduğunu gördü.

Dalai Lama, 1954 yılında Pekin'i ziyaret ettiği zaman, çok iyi karşılanmıştı. Ama Çinlilerin sözlerini tutacaklarına ilişkin inançları uzun sürmedi. Soldan sağa: Chu Teh, Halkın Hükümeti'nin ikinci başkanı, Dalai Lama, Panchen Lama ve Başbakan Chou en-Lai.

Baskı

Uzun zamandır, Tibet ve Çin baskısından uzakta, hemen hemen yarı bağımsızlıklarını elde etmiş olan sınır eyaletleri Amdo ve Kham'da Çinliler, hızlı bir reform programı uygulamışlardı. Bu büyük bir hataydı çünkü, bu bölgelerdeki insanlar da Tibetliydi. Oralarda, daha bağımsız düşüncede ve muhtemelen daha da dindar Tibetli nüfus yaşıyordu.

Daha sonraları, Tibet isyanının kahramanı olan Andrug Gombo Tashi, anılarındaki olayları şöyle anlatmıştı: "Benim bölgem olan Kham'da, yöresel

halk, (zenginlik ve ünvanlarına göre) beş gruba ayrılmıştı. Çinlilerin yaptığı tutuklamalar, her yana korku salmıştı. İlk üç gruptaki insanlar, ya toplum içinde aşağılanıyorlar ya da kurşuna diziliyorlardı. Çinliler, binlerce manastırı yıktılar, lamaların ve keşişlerin bir kısmını nedensiz yere hapislere attılar, kimilerini aşağıladılar ya da öldürdüler."

1954 yılına kadar Çinliler, yeni vergi sistemini, toprak reformu başlattılar ve dinlerini sürdürmek isteyen sıradan vatandaşları hainçe cezalandırdılar.

İlk gerillalar

Bir yandan da, Kham bölgesindeki insanları silahlarından arındırmaya çalışıyorlardı. Bu hatalı bir davranıştı çünkü, sıradan bir Kham köylüsü için, kılıcı ya da tüfeği, kolu veya bacağı kadar kendinden bir parçaydı. Aslında barışçı görünen bu insanların, direnmeden kimseye bağımsızlıklarını vermeye niyetleri yoktu. Dinlerine ve Lamalarına çok sadık olan Tibetliler, kutsal değerlerine saldıranlara karşı hareketsiz kalmayacaklardı. İnsanlar, gruplar oluşturarak dağlara çıktılar ve doğu Tibet'in her yerinde gerilla savaşına başladılar.

1956 yılında, o kadar çok Tibetli savaşmaya başlamıştı ki, Çinliler büyük bir askeri operasyon yapmak zorunda kaldılar. Uçaklar ve tanklar getirildi. Lithang ve Batang manastırları gibi direniş bölgeleri yok edildi. Gerillalara yardım ettiği sanılan köylüler, gaddarca cezalandırıldılar ve toprakları ellerinden alındı. Büyük gruplar halinde Tibet'e getirtilen Çinliler, onların topraklarına yerleştirildiler. Güçlü Çin ordusuyla yüzyüze gelen gerilla liderleri, geri çekilmek zorunda kaldılar. Dağlara doğru çekildiler. Büyük bir grup batı Tibet'e, Lhasa'ya doğru ilerlemeye başladı. Bu gerillalar, isyanı gittikleri her yere götürdüler.

Dalai Lama'nın, Çin ziyareti sonrasında, Mao Tse-tung'un, Tibet'in kendi kendini yönetmesiyle ilgili verdiği sözlerin, pratikte pek de anlamı olmadığı belli oldu. Bunu sağlamak için kurulmuş olan, "Tibet'in Özerk Bölgesi İçin Birleşik Hazırlık Komitesi" vatansever Tibetliler yerine Çinlilerle doluydu ve bu kişiler Pekin'in her istediğine "evet" diyorlardı.

Başkent Lhasa'da, işler iyi gitmiyordu. Çinlilere tepki büyüyordu. Kentin duvarlarına, Çinlilerin Dalai Lama'nın işine ve Tibet geleneklerine karşı gelişlerini protesto eden afişler asılmaya başlandı. Doğudan isyan haberleri geldikçe, başkentteki liderler Çinlilere karşı direnmeye başladılar ancak hemen tutuklandılar.

Tibet'in her yerinde, dağların tepesinde, nehir kıyılarında, vadi içlerinde, kümeyle "dua taşları" görülür. Her taş, Budist inanca sahip kişiler tarafından kazınmış ve iyi okunmasını sağlamak için kireç suyuna batırılmıştır.

Hindistan'a yolculuk

Tibet'teki mutsuz olaylara rağmen, 1956 yılı mutlu bir olaya da tanıklık etti. O yıl, Buda'nın aydınlanışının 2500. yıldönümüydü. Artık yirmi bir yaşında olan Dalai Lama, Hindistan hükümeti tarafından törenlere katılmaya davet edildi. Çinliler, pek hoşlanmadıkları halde, onun gitmesine izin verdiler.

Hint halkı ve hükümeti tarafından büyük coşkuyla karşılaşan Kutsal Kişi, daha sonraları, Hindistan'a gitmenin, yabancı bir ülkeyi ziyaret etmek gibi olmadığını, tersine kendi ülkesine gelmiş gibi olduğunu söylemişti. Delhi'ye ulaştığında, Hintli lider ve şiddet karşıtı politikaların savunucusu Mahatma Gandhi'nin, bedeninin yakıldığı

"İçinde genç Dalai Lama'nın resmi bulunan bir gau *yani bir muska. Tibetliler, bu muskaları saygı ve korunmak için takarlardı. Örneğin, düşman ateşine karşı koyan bir gerilla liderine bunun nedenini sordukları zaman, "Beni nasıl öldürebilirler ki? Dalai Lama'nın muskasını takıyordum, kurşunlar bana değmeden geçer," demişti.*

Rajghat'ta bir konuşma yaptı. Konusu, elbette barıştı ve orada, daha önceleri defalarca söylemiş olduğu şeyi yineledi: İnsanlığın kurtuluşu, hepimizde var olan "dinsel" (en geniş anlamda) içgüdülerde yatar. Bu içgüdünün, kişinin kendisi ya da toplum tarafından bastırılması, barışın düşmanıdır. Bu mesajını binlerce kişiye - Budist, Hindu, Müslüman ve Hıristiyan - ulaştırmak için Bodh Gaya'ya bir yolculuk yaptı ve kendisini karşılayan kişileri kutsadı.

Dalai Lama fırsat buldukça, politik ilişkiler kuruyordu. Hindistan Başbakanı Nehru ile tanıştı. Nehru, onun sorunlarına anlayışla yaklaştı ama güçlü Çin'in işlerine karışmaya pek niyetli değildi. Dalai Lama, O sırada Hindistan'da bulunan Çin, Başbakanı Chou-En Lai ile de görüştü. Chou, bazı Çinli görevlilerin, "fazla gayretkeş" tutumlarından dolayı özür diledi. Mao'nun Çin'de verdiği sözleri yineleyerek, Tibet, kendi kendini idare edebilecek duruma gelir gelmez, bağımsızlığının verileceğini söyledi. Bu garip bir öneriydi, çünkü Çinliler gelmeden önce, onlar kendilerini pek güzel idare ediyorlardı. Yine de, Dalai Lama'yı rahatlatan sözlerdi bunlar.

Dalai Lama'nın gençliği. Bu felaket günlerinde Kutsal Kişi, henüz yirmi dört yaşına bile girmemişti.

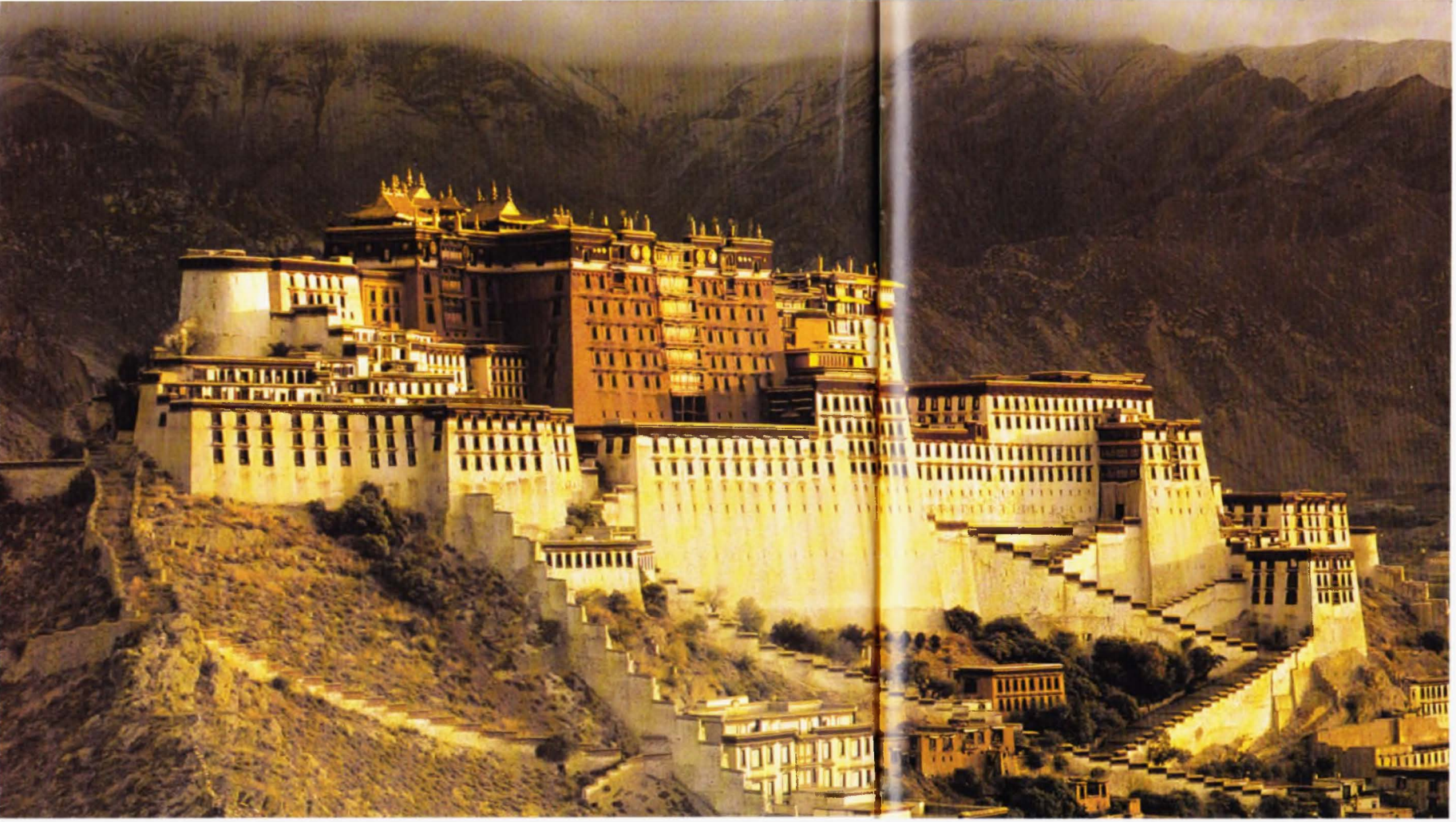

Kopma noktası

Lhasa'ya döndüğünde bu rahatlama sona erdi.

Doğuda, Çinlilerin istila ettiği Tibet topraklarından tecavüz, işkence ve cinayet haberleri geliyordu. Gerillalara yardım ettikleri gerekçesiyle, köyler ve manastırlar bombalanıyordu. Ve direniş giderek büyüyordu.

Tenzin Gyatso, Çinlilerin isteklerini güçle kabul ettirme yolunu seçtiklerini artık açıkça görüyordu. Yarı-bağımsızlık umutları bile, pencereden uçup gitmişti. 1957'den itibaren, doğuda isyanlar birbiri ardına patlak verdi ve yılın sonlarına doğru ulusal bir direniş haline dönüştü. Sonunda, Tibet'in her yerinde, kendisine, *Chushi Gangdrug,* yani "Dört nehir, altı sıradağ" adını takan gerilla lideri Andrug Gombo Tashi liderliğinde dövüşmeye başladılar.

Dalai Lamaların kış sarayı Potala. Lhasa kentinin siluetine ve millerce uzanan ülke topraklarına egemen olan bu sarayın, harika kırmızı,beyaz ve altın renkli süslemeleri, tüm Tibet'in gizemini özetliyor gibiydi. M.S. yedinci yüzyıldan beri orada bir saray vardı ama bugünkü sonsuz koridorlar, türbeler ve paha biçilmez zenginliklerle dolu bina, on yedinci yüzyılda, beşinci Dalai Lama tarafından yaptırılmıştı. Çinlilerin Kültürel Devrimleri sırasında Chou En-lai'nın kişisel gayretleriyle, yıkılmaktan kurtulmuştu.

1958 yazında, gerilla lideri, şimşek baskınları yaparak yavaş yavaş başkente yaklaştı. Birkaç ay içinde öylesine büyük cesaret kazanmıştı ki, Lhasa'nm yirmi beş mil yakınlarındaki bir Çin garnizonunu yok etti. Bu olaydan sonra, kentteki Çin karşıtı tepkiler giderek güçlendi. Yerel direniş grupları, gerillara katılmak üzere kentten ayrıldılar. Bazı önemli hükümet görevlileri de onları yüreklendirdi. Oysa o güne dek, gerillalar, Lhasa hükümeti tarafından desteklenmediklerini söyleyerek yakınıyorlardı.

Halkının giderek büyüyen öfkesi, Dalai Lama'yı zor duruma sokuyordu. Çünkü o, şiddetin her türlüsüne karşıydı. Yine de, bu basit insanların patlama noktasına gelişlerini ve bu uğurda canlarını bile kurban etmeye hazır oluşlarını anlayabiliyordu.

İnsanlarını yatıştırmak için elinden geleni yapmaya çalıştıysa da, bunda pek başarılı olduğu söylenemez.

Bu arada, çevresindeki kargaşaya rağmen, Tenzin Gyatso, çalışacak zamanı buluyordu ve Tibet'teki en önemli akademik derecelerinden biri olan *Geshe* derecesini aldı. Bu sınavı bütün bir gün boyunca, ülkenin en bilge otuz laması önünde açık bir tartışma sonucunda aldı. Bu dereceye henüz yirmi dört yaşındayken ulaşması olağanüstü bir

durumdu. Çünkü, lamaların çoğu, bu derece için otuz, hatta kırk yaşına gelmeyi beklerlerdi. Bu dereceye, ülkenin karmaşa içinde olduğu bir dönemde ulaşması, 1958 yılı sonlarında Lhasa'da az çok normale yakın günlerin yaşandığını gösteriyordu.

Ne var ki, yıl sona ererken, oradaki gerilim de kopma noktasına geldi. Lhasa'nm patlaması için bir kıvılcım yeterliydi.

1959 yılı Mart ayında patlama oluştu.

Lhasa patlıyor

9 Mart 1959 günü, akşam saatlerinde, kentte kin ve öfke taşma noktasına gelmişti. Köşe başlarında, kalabalık kahvehanelerde, evlerde bir tek soru soruluyordu. "Kutsal Kişi'yi, yarın Çin kampına gitmekten nasıl alıkoyabiliriz?"

Çünkü, birkaç gündür Tibetlilerin kafasında bir kuşku vardı. Tapmakta yapılan önemli bir tören sırasında, Çinliler, birkaç kez Dalai Lama'nın sözünü keserek, Çin kampındaki tiyatro gösterisine geleceği tarihi öğrenmek istemişlerdi. Birkaç gün sonra da, yanına her zamanki korumasını ve sadık adamlarını almadan gitmesi istenmişti. Lhasa halkı için bu davet çok kuşku uyandırıcıydı. Sevgili liderlerinin kaçırılmasından (Tibet tarihinde hiç olmamış bir olay değildi) korkuyorlardı.

Böylece, o kaçınılmaz Mart gecesi, insanlar yataklarına yatmadan önce, bulabildikleri tüm eski silahları topladılar. Başkent sekiz yıldır, Çinlilerin istilası altındaydı ama insanlar, Tibet'in simgesi olan Dalai Lama'nm kaçırılmasına izin veremezlerdi.

Bugün insanlar, o uğursuz günde Çinlilerin gerçek niyetlerinin ne olduğunu hâlâ bilmiyorlar. Davranışlarının kuşkulu olduğu, su götürmez bir gerçekti. Bir ay sonra Pekin'de yapılacak Çin Ulusal Meclisi'ne Dalai Lama'nın katılmasını istiyorlardı ve Dalai Lama bu işe pek gönülsüzdü. Bu katılımı sağlamak için, onu zorla götürmeyi mi planlıyorlardı, bilinmez.

10 Mart 1959 günü, Dalai Lama'nın Çinliler tarafından kaçırılacağı endişesini duyan vatandaşlar, onu korumak üzere harekete geçtiler. Komünistler, gösterileri gaddarca bastırınca binlerce kişi öldü. "Tibet'in Başkaldırı" günü olarak anılan 10 Mart, her zaman öfke, gurur ve gözyaşlarıyla anılır.

Önemli olan şu ki, Tibet halkı Dalai Lama'nm tehlikede olduğunu düşünüyordu ve bu yüzden harekete geçmişlerdi.

Otuz bin kişi nöbette

10 Mart günü şafak sökmeden, Tibetliler, Lhasa sokaklarından, Dalai Lama'nm içinde bulunduğu, Norbuligka'daki Yazlık Saray'a doğru akmaya başladılar. Öğle saatlerinde, sarayın çevresinde otuz bin kadar insan yerini almıştı. Bu insanların çoğu, on gün boyunca orada kaldılar.

Lhasa'daki başkaldırıdan sonraki baskı nedeniyle, Tibetliler Hindistan sınırına sığındılar. Çinli sınır bekçileriyle çatışmayı da göze alan sekiz bin kişi, Dalai Lama'nın peşinden sürgüne gitti. Birçoğu çaresizdi ve bazıları ailelerini yitirmişti.

Kalabalık, Çinlilere karşı öfke doluydu. İstilacıların sınır dışı edilmesi ve Tibet için özgürlük isteği sloganlarını açıkça bağırıyorlardı. Çinli giysileri giymiş bir Tibetli görevli saraya girmek isteyince, halk tarafından taşlanarak öldürüldü. İvedilikle Çinli giysilerini sırtlarından atan Tibet ordusu görevlileri de, kısa süre sonra, halka katılmışlardı. Hepsinin tek düşüncesi, Dalai Lama'nın Çinlilerin eline düşmekten alıkonmasıydı.

Bu arada Kutsal Kişi, çok üzgündü. Tek düşüncesi, halkını bir katliamdan kurtarmaktı. Protesto uzarsa, bu gerçekleşecekti. Bu nedenle, Çinlilerle görüşmeye ve anlaşmaya çalıştı. Bir yandan da, halkın evlerine dönmelerini sağlamaya çalışıyordu.

Ama halk, inatla dağılmak istemiyordu. Çin kurallarına, bir kez daha dövüşmeden boyun eğmek istemiyorlardı.

Günler geçtikçe, Çin kampının çevresinde, uğursuz olaylar meydana gelmeye başladı. Asker sayısı artmaya ve ağır silahlar Norbuligka'yı çevrelemeye başladı. 17 Mart'ta, sarayın çevresine iki bomba düştü. Dalai Lama ile arkadaşları, bunun, Çinlilerle yaptıkları açık görüşlerin bir sonuca ulaşmadığı anlamına geldiğini anladılar. Komünistler, protestocuları, hatta gerekirse Dalai Lama'yı öldürmeye hazırlanıyorlardı.

Halkını terk edip gitmek istemeyen Dalai Lama, son anda kaçmaya karar verdi. Tibet yok olacaksa, hiç değilse onun yaşayan simgesi Dalai Lama, meşaleyi taşımalıydı.

Kaçış

Akşam olurken, Dalai Lama, ailesi ve yakın danışmanları kaçmaya hazırlandılar. Tapınakta son kez, sessizce dua eden Kutsal Kişi, basit bir asker giysisine büründü. Omuzundaki tüfeğiyle, o ve yanındakiler, Norbuligka'dan gizlice çıkarak karanlıklara karıştılar.

İlk birkaç mil çok tehlikeliydi çünkü, Çin karargâhının yakınından geçmek zorundaydılar. Oradan geçmeyi başardıktan az sonra, onlara eşlik

Dalai Lama ve grubu, bitkin ve hasta durumda, güney Tibet'in vahşi bölgelerinden geçerek Zsagola Geçidi'ni aşıyorlar. Lhasa'dan gelen, Tibet halkının katliamını anlatan korkunç haberler, Hint sınırını aşarak, sürgüne gitmelerine neden olmuştu.

etmek üzere bekleyen bir grup Khampa gerillasına rastladılar. Hiç zaman yitirmeden, güney Tibet'in vahşi kırlarına doğru uzaklaştılar.

Daha sonraki günlerde, yürekleri üzüntüyle dolu olarak, soğuk ve sıkıntılarla boğuşarak, derin vadilerden, başdöndürücü sarplıktaki geçitlerden geçerek uzaklaştılar.

Norbuligka katliamı

Bir hafta boyunca yollarda ilerledikten sonra, Dalai Lama'ya, Norbuligka'nın bombalandığı ve halkın katledildiği, hükümetin görevden azledildiği haberleri ulaştı. Bu saate kadar Kutsal Kişi, hükümeti, sınırda yeniden kurmayı umut ediyordu ama artık nereye giderse gitsin, Çinliler onu mutlaka yakalayacaklardı. Oradan kurtulmanın tek yolu, Hindistan'a geçmekti.

Böylece, 31 Mart 1959'da, hasta, yorgun ve mutsuz olan Dalai Lama, sürgüne gitmek üzere ülkesinden ayrıldı. O güne kadar kendisini hiç böyle

Az rastlanabilen türdeki bu fotoğrafta, 10 Mart tarihindeki başkaldırıdan sonra, Lhasa'daki Sera manastırı keşişlerinin teslim oluşları görülmektedir. Çin'deki propaganda haberlerinde, Tibet'i, geri ve cahil bir feodal düzen olarak anlatan bu tür fotoğraflara çok yer verilmişti.

umutsuz ve yorgun hissetmemişti.

Dalai Lama'nın, Norbuligka'dan ayrılmasından iki gün sonra, Çinliler, onun orada olup olmadığını bilmeden ateşe başlamışlardı. (Hatta, daha sonraları, ölüler arasında onun bedenini de aradılar.) Tibetlilerin, Çinlilerin üstün silahlarına karşı koyma olasılıkları yoktu. Buna rağmen direndiler. Sonuçta, sarayın çevresi ve Lhasa sokakları kan gölüne dönüştü.

Birkaç gün içinde, başkaldırı, şiddetle bastırılmış ve liderleri idam edilmişti. Tibet'te artık korku saltanat sürmekteydi.

Terör rejimi

1950 yılından önce, Tibet halkı, düzgün işleyen bir din, kültür ve yaşam biçimi sürdürüyordu. Bu sistem mükemmel değildi kuşkusuz, ama dünyadaki son eski büyük uygarlık olduğu söylenebilirdi.

Lhasa'daki başkaldırıdan sonra, Çinliler hızla, Tibet'i yüzyıllardır bambaşka bir ülke haline getirmiş olan her şeyi yok etmeye başladılar.

Nisan 1959'dan itibaren, Tibetlilerin kendi işlerini, kendilerinin bildiği gibi sürdürmeleri yasaklandı. Lhasa'da gerçek bir askeri diktatörlük kuruldu. Bu arada, Çinlilerle işbirliği içinde olan birkaç Tibetli de hükümette kaldı. Tibet'in her yerinde hızlı reformlar uygulamaya kondu. Son başkaldırıya yardımcı olan, hatta salt sempatizanı olan herkes cezalandırıldı.

Soykırım

Soylular ve büyük toprak sahipleri hapsedildiler, aşağılandılar ve hatta öldürüldüler. Yüksek lamalar ve keşişler için özel cezalandırma sistemi kuruldu. Manastırlar boşaltıldı, binalar harap edildi ve keşişler aşağılık işler yapmaya zorlandı.

Tibet Üzerindeki Kırmızı Yıldız kitabının yazarı Dawa Norbu, bu olaylar Sakya köyünde oluşurken, köylülerin tepkilerini anlatıyordu: "Tanrı' gibi gördüğümüz saygıdeğer lamalarımızın, insan dışkısı taşıdıklarım, sonra suyla karıştırarak Çin sebze bahçelerinin üzerine döktüklerini görünce, çoğumuz gözyaşlarımızı tutamadık."

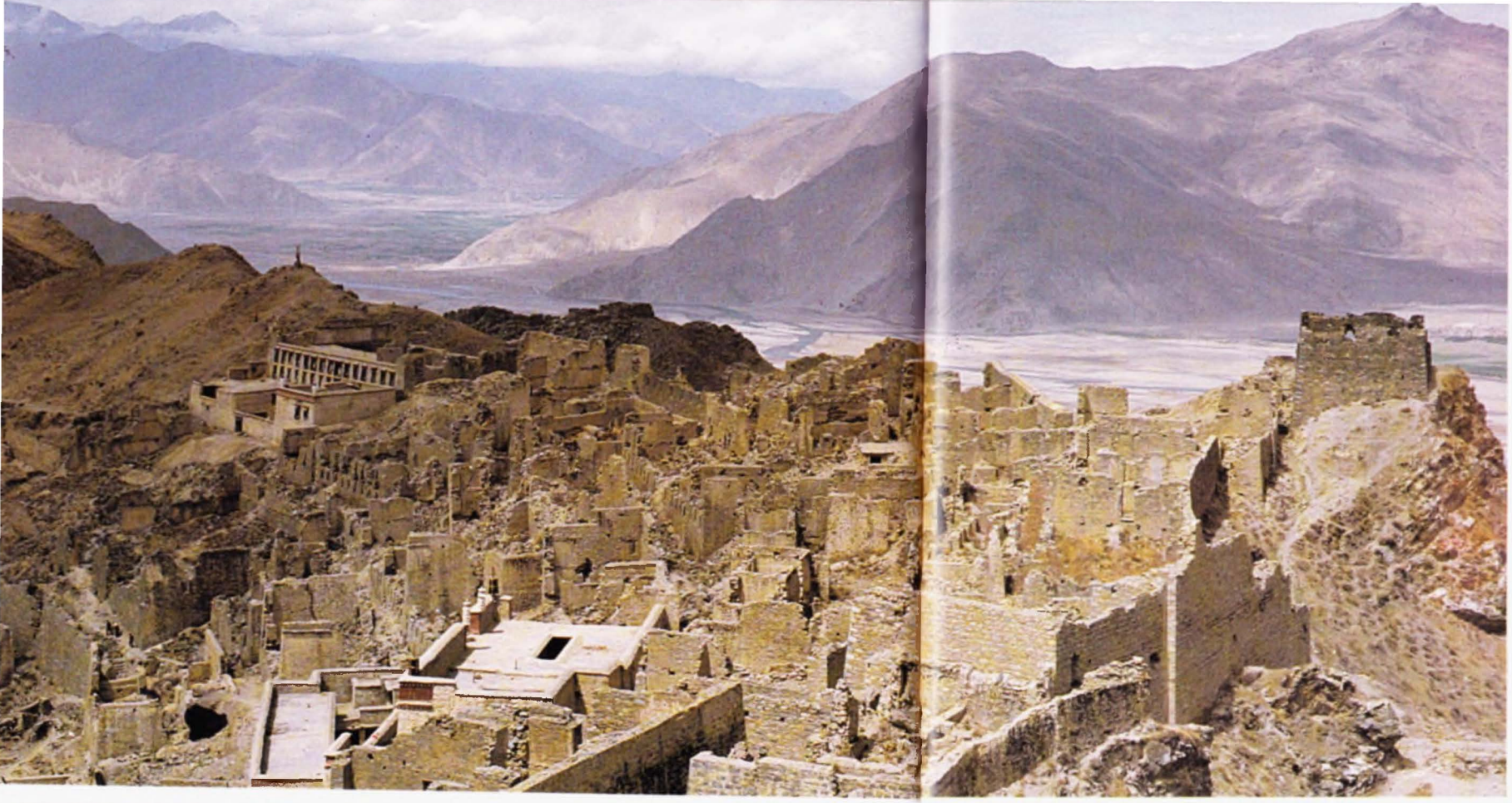
Birçoklarını daha da kötü günler bekliyordu - çalışma kamplarında açlıktan ölenler ya da korkunç yöntemlerle öldürülenler olduğu söyleniyordu. En yoksul köylüler bile, bu korkunç olaylardan kurtulamıyorlardı. Çin idaresine karşı olduğundan kuşkulanılan herkes, korkunç şekilde cezalandırılıyordu. Durum o kadar kötüydü ki, binlerce Tibetlinin Hindistan'a kaçması üzerine, Birleşmiş Milletler, Çinlilerin davranışını, Tibet halkının "soykırımı" olarak niteledi.

"Çin Halkının Kurtuluş Ordusu, büyük manastırı sararak, 4000 rahibi dışarı attı. Bunların bir kısmı, intihar etti, bir kısmı kurşuna dizildi; kalanlar ise çalışma kamplarına gönderildi. Panchen Lama, dehşet içinde kalmıştı. İki yıl sonra, büyük bir cesaretle Çin yönetimini reddettiğini ve Dalai Lama'dan yana olduğunu açıkladı. Bunun üzerine yargılandı, saldırıya uğradı ve en son, ailesi ve yakın dostlarıyla birlikte, bir Çin ordu kamyonunda, Lhasa'dan çıkarılırken görüldü."

Simon Normanton "Tibet. Kayıp Uygarlık" (Tibet: The Lost Civilization)

"Uluslararası Jüri Komisyonu'na göre, olaylar:
a) 1948 yılında kabul edilen Soykırım Anlaşması'nın 2. Maddesinin (a) ve (e) şıklarına göre, ilk bakışta bir soykırım görüntüsü vermektedir.
b) Tibet'teki Budist dinini reddeden ve ayrı bir ulus olan Tibetlileri yok etmeye çalışan sistematik bir durum söz konusudur."

Uluslararası Jüri Komisyonu raporuna göre, 1959.

Karşı üstte: Lhasa'dan otuz kilometre uzaklıkta, dağların kenarına konmuş gibi duran, bir zamanlar altı bin keşişin evi olan dev Ganden manastırı, Kızıl Nöbetçiler tarafından, Kültür Devrimi sırasında bombalandı. Bütünüyle harap oldu.

Karşı altta: Bir Tibet kütüphanesi. Yüzyıllar boyunca, kutsal Tibet edebiyatı için çalışılmış, bilgi üretilmişti. Düşüncesizlik sonucunda, birkaç ay içinde bu yapıtlar da, çürümeye terk edilmişti.

Komünist sistemde yaşam

Tüm ülkeye yayılan yeni bir tarım organizasyonu ve kolektif çalışma sistemi kurulmuştu. Buna göre, artık kişiler toprak sahibi olamayacaklardı. Topraklarda bir arada çalışıp, üreteceklerdi. Kolektif çiftlikler, komünist sistemin bir parçasıdır. Çin'de, köylüler komünizme inandıkları için bu sistem kısmen başarılı olmuştur. Tibet'te ise bir felakete dönüştü.

Ülkedeki soyluların ve manastırların geniş toprakları ellerinden alınmıştı ve Tibet'in her yerinde köylüler, Karşılıklı Yardımlaşma Grubu adı verilen onar ailelik gruplara bölünmüşlerdi. Bitip tükenmez çalışma saatleri ve komünist sistem propogandası herkesi çileden çıkarıyordu. Dawa Norbu şöyle yazmıştı: "Nisan ayının [1959] sonlarında, yaşamımız yeni bir biçim almıştı; kimsenin kaçamadığı bıktırıcı bir çalışma temposuna girmiştik. Toplantılar ve çalışma. Çalışma ve toplantılar."

Tibet'teki toprakların bölünmesinden, sanılanın tersine, köylüler hiçbir yarar sağlamadılar. Doğudakilerin bir kısmı, ellerindeki topraklardan da oldular, çünkü Çin'den gelen sömürgeciler, bu topraklara yerleştiler.

Kolektif çiftliklerdeki köylüler, karın tokluğuna çalışıyorlardı. Ülkede, giderek artan Çinli görevlileri ve askerleri doyurabilmek için, büyük miktarlarda gıda ürününe gereksinim vardı. 1962 yılında, Çin

"Tahrip, geniş çaplıydı ve iyi hesaplanmıştı. Dini ve tarihi önemi olan bütün binalar harap edilmişti; Ganden manastırı gibi bazı yerlerin kalıntıları dinamitlenmişti. Yakılmamış olan kağıtlar ve el yazmaları, tuvalet kağıdı niyetine kullanılmıştı. Altın, gümüş ve bronz kaplamalı yerler sökülmüş ve eritilmek üzere Çin'e gönderilmişti. Bu, bir kültürü tümüyle yok etme eylemiydi."

Simon Normanton
"Tibet. Kayıp Uygarlık"

"Çinli hizipçiler, birbirleriyle rekabet içinde, Tibet'te tutucu gördükleri her şeyi bozuyorlardı. Kalan manastırları, kütüphaneleri, dini bayrakları, kutsal yerleri, pencere kenarındaki, evlerdeki dekorasyonları, Tibet'in geleneksel giysilerini yok etmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Kadınların uzun saçları kesiliyor, ev hayvanları öldürülüyor, çiçek saksıları kırılıyordu. Kız çocukları çırılçıplak ortada gezdiriliyordu. Soyulan göçebeler tacize uğruyorlardı. Tecavüz ve dayaklar işkenceye ve ölüme dönüşüyordu. Ülkede bir kez daha kıtlık başlamıştı."

Simon Normanton
"Tibet. Kayıp Uygarlık"

ile Hindistan arasında savaş patlak verince, Tibet'teki asker sayısı iyice arttı. O zamandan beri çeyrek milyon kadar asker orada yaşamaktadır.

Çinlilerin, Tibetlileri yüksek yerlerde yetiştirdikleri arpa yerine, buğday ekmeye zorlamaları, felaketle sonuçlandı. Bu uygulama, yalnızca Çinli istilacıların isteklerini tatmin etmeleri nedeniyle yapılmıştı ama uzun vadede çok zararlı oldu. Öncelikle, toprağa zarar verdi ve bir kıtlık yaşanmasına yol açtı. 1959-1962 yılları arasında Tibet acılar çekti ve binlerce insan öldü. 1960 ile 1970 yılları arasında birkaç kıtlık olayı görüldü.

Kültürel Devrim

1959 yılını izleyen yıllarda, Tibet kültürü ve gelenekleri sürekli saldırıya uğradı. Tüm eğitim artık Çince yapılıyordu. "Zehir" olduğu iddia edilen din, yasaklanıyordu. Birçok küçük çocuk, ailelerinin yanından alınarak Çin ideallerini öğrenmek üzere

Propaganda amacı güden bu fotoğrafta, geleneksel giysileri içinde bir Tibetli, çağdaş teknolojiyi kullanmayı öğreniyor. Gerçekte, bu tür teknolojinin çok azı Tibet'e ulaştı. Kültürel Devrim'den sonra, geleneksel giysiler bile yasaklandı.

Çin'e gönderilmişti. Bu arada, Çinli görevliler Tibet'i yönetiyorlardı.

1966 yılında "Kültürel Devrim" hareketi, komünist liderlerin isteğiyle Çin'de başlatılmıştı. Bu hareketin amaçlarından biri de, geçmişle ilgili tüm bağların koparılmasıydı.

Bu Devrim, Tibet'te yeniden Budist tapınaklarına ve manastırlarına saldırıya yol açtı. Çin ordusunun Kızıl Nöbetçileri, Tibet'in en kutsal görülen tapınağını -Lhasa'daki Johkang Tapınağını - istila ettiler ve ellerine geçen tüm kutsal heykelleri ve eşyaları parçaladılar. Bir zamanlar altı binden fazla keşişi barındıran Lhasa yakınlarındaki Ganden manastırı, moloz yığınına dönüştü. Bugün, daha otuz yıl önce kullanılan bir manastır gibi değil de, Roma döneminden kalma bir kalıntı gibidir. En kötüsü, Tibet'in kutsal edebiyatının %60'mın tahrip edilmesidir.

Bu barbarlığı, daha fazla tutuklamalar ve mahkumiyetler izledi.

Güney Tibetli göçmen çocukları. Çinlilerin iddia ettiği gibi, Çin egemenliği halka refah getirmedi. Tersine, Tibetlilere sömürge halkı muamelesi yapıldığı için, yaşam giderek zorlaştı.

Toprağa tecavüz

Bu arada komünistler, Tibet'in doğal kaynaklarını araştırıyorlardı. Çinliler, Tibet'i "batının hazinesi" olarak tanımlarlar ve bu konuda da çok haklıdırlar. Çünkü ülke, uranyum, petrol, kömür, bakır ve altın da dahil olmak üzere, birçok madeni ve minerali bağrında saklar.

Kham bölgesi, yoğun ormanlarla kaplıydı. Bugün, bu ormanlar katledilmiştir ve yerine yeniden ağaç dikildiğine ilişkin hiçbir belirti yoktur. Son otuz yıldır, Çin, Tibet keresteleri satarak elli dört milyon dolar kazanmıştır ve ormanlardan hâlâ dakikada bir kamyon dolusu kereste alınmaktadır.

1959 yılından yıllar sonra, dağların kuytu yerlerinde saklanan gerillalar, Çinlilere saldırmayı sürdürdü. Ama Tibet halkının çoğu, bir tür sömürgecilik anlayışı içinde ülkelerini istila eden yabancıların yönetiminde yaşamlarını sürdürmek zorunda kaldılar. 1970'li yılların sonlarına doğru, durum biraz olsun yumuşamaya başladı.

Sürgünde

Tehlikeli yolculuğundan sonra, Dalai Lama, Hint hükümeti tarafından büyük sıcaklıkla karşılandı. Ona insanlarıyla birlikte oturabileceği bir yer verildi.

Böylece Dalai Lama, Himalayaların kayalık bir tepesinin eteklerinde kurulmuş olan eski bir İngiliz kenti olan Dharamsala'ya yerleşti.

Dalai Lama'nın en büyük sorunu, sınırdan kaçarak yanlarına gelen binlerce sığınmacıya bakabilmekti. Sonraki otuz yıl içinde, mahkumiyet giymiş birçok Tibetli mülteci, Hint sınırını aşıp oraya geldi. Sonunda, hemen hemen yüz bin kişi, Çinlilerden kaçmıştı.

Oraya gelen sığınmacılar, çeşitli grupların insanlarıydı. Yüksek lamalar, göçebeler, soylular ve köylüler vardı. Bir kısmı, ailelerini arkada bırakarak kaçmak zorunda kalmışlardı. Aralarında birçok öksüz çocuk da vardı. Çoğunluk, elleri bomboş gelmişti ve şimdi değişik bir kültür ve iklime uyum sağlamak zorundaydılar.

Tibetliler, ellerinde uçuşan bayraklarıyla, yeni yıl törenine katılmak üzere Dalai Lama'nın Hindistan'ın Dharamsala kentindeki sarayına doğru gidiyorlar. Tibetliler, tarihlerini ve kültürlerini canlı tutmaya çalıştılar. Ama çocuklar, bilgisayar kullanımını da içeren, gelişmiş ve çağdaş bir eğitim aldılar.

Bu akınla baş etmede Hint hükümetinin büyük faydası oldu ve hâlâ da olmakta. Hindistan'ın birçok bölgesinde bu insanlara yerleşebilecekleri yerler gösterildi. Artık sürekli bir yerleşim yerine sahip olan Dalai Lama ve hükümeti, Tibetlilerin kendi kültürlerini yitirmeden, yerleştikleri yere uyum sağlamalarına yardımcı oluyordu.

Hindistan'daki uzun yıllar

Gerçekten de Tibetli sığınmacılar, başarılı şekilde yerleştirilerek yeni yaşamlarına başlamışlardı. Dalai Lama'nın kaçışından bu yana geçen otuz yıl içinde, uluslararası topluluklardan yardım geldi. Okullar açıldı ve tarihlerinde ilk kez değişik gruplardan çocuklar bir arada eğitim gördüler. Tibetli kadın ve erkeklere, el işleri programlarında, güzel halılar ve başka geleneksel eşyaların yapımı öğretildi. Hastaneler ve yeni manastırlar kuruldu. Tibetliler, bu yeni manastırlarında huzur içinde ibadet edebiliyorlardı.

Tenzin Gyatso, dinsel çalışmalarını ve öğrenimini sürdürdü. Bu Kutsal Kişi'nin en önem verdiği şeylerden biri de çalışmaktı. Ayrıca, bir gün Tibet'e dönmeyi umut ederek, Tibet hükümetinin demokrat olmayan yanları üzerinde kafa yorarak, onu daha iyi hale getirmeyi düşünüyordu. 1963 yılında, Tibet için yeni liberal ve demokratik bir anayasa yayımladı, çünkü ülkesinin bunca acı yaşamasının nedeninin, reform yapmakta geri kalmaları olduğunu biliyordu.

Eski Tibet, bir daha dönmemek üzere gitmiştir ve kimse onun artık eskisi gibi olmasını beklemiyor. Dalai Lama, uzun süreden beri, başta toprak reformu olmak üzere, ülkede birçok reform yapılması gerektiğinin bilincindedir. O bu reformların, Tibet'in kendi insanları tarafından uygulanması gereği üzerinde durmaktadır.

Gençlik yıllarında Heinrich Harrer ile coğrafya atlasını inceledikleri günlerden beri, Tenzin Gyatso, yolculuk etmekten çok hoşlanırdı. Uzun sürgün yıllarında bu isteği gerçekleşti. Yaşam biçimi, dini, ilgi alanı ve inancı değişik insanların yaşadığı birçok

Çin istilası sırasında, bu grubun lideri, ileri bir eğitim görmek üzere seçilmiş parlak bir keşişti. Annesinin ve kızkardeşlerinin, komünistler tarafından öldürüldüğünü duyunca, silahları kuşanıp dövüşmeye çıkmıştı. Arkadaşı, Dalai Lama'yı güvenliğe götüren gerillalardan biri. Dalai Lama, şiddete karşı olduğu halde, insanlarını bu yola sürükleyen nedenleri anlayabiliyor.

farklı ülkelere, konuşma yapmak üzere davet edildi. Dünyadaki birçok politik ve dini liderle saatler boyu süren derin tartışmalar yaptı.

Mesajı, sandığınız gibi, yalnızca Tibet'in elemleriyle dolu değil. O yalnızca Budistlere de seslenmiyor. Tersine, tüm insanlığa çağrıda bulunuyor. Her insanın, inancı, ırkı, cinsiyeti ve ulusu ne olursa olsun tüm öteki insanlara karşı sorumluluk geliştirmesi gerektiğini öğretmek istiyor.

Onun çıkış noktası, tüm canlıların acı çekmek değil, mutlu olma isteğinden kaynaklanıyor. "Çevremizdeki insanların tümü bir aile gibiyken, öteki insanların duygularını unutarak, yalnızca kendi mutluluğumuzun peşinden gitmek ahlaki olarak yanlıştır ve akıllıca değildir." Bu sözler yalnızca insanlar için değil, aynı zamanda uluslar için de geçerlidir. Açgözlülük ve bencillik, savaş doğurur; şefkat ve anlayış tüm anlaşmazlıkları engeller ve onarır.

Çağdaş insan için düşünceler

Dalai Lama'nın konuşmaları ve yazıları alçakgönüllü ve net bir görüşün ürünüdür. Doğru ve yanlış konusunda açık ve net düşünce sahibi olmasına karşın, bunlara ulaşmanın farklı yolları olduğunu kabul ediyor. Her dinin kendine göre güzel noktaları vardır ve inanan ya da inanmayan insanların tümü sevgiyi ve şefkati seçer. Dalai Lama, aşırı durumlara karşı insanları uyarır.

Dünyadaki sorunların çoğunun, batının aşırı materyalist merakları nedeniyle ortaya çıktığını düşünmekle birlikte, uygarlığı bırakıp dağ tepelerine çekilmeyi önermiyor. Tersine, bu materyalizmi, ruhsal gelişmeyle bağdaştırmamız gerektiğine inanıyor.

Birçok kişi, Dalai Lama'nın, hem politik, hem de dinsel konularda çifte rol oynamasını anlayamıyorlar. Birinin ötekini mutlaka etkileyeceğine inanıyorlar. Ama Kutsal Kişi, politikanın bir amaç için vasıta olduğunu ve insanların sorunlarını çözmeye yaradığını düşünüyor. Politikacılar, sorunlara doğru biçimde yaklaşırlarsa, birçok sorun

Üstte: Ülkenin karla kaplı bölgelerindeki gerillalar.

Solda: Bir grup parçalanmış kutsal emanet. Değerli madenler, külçe haline getirilmek üzere eritiliyorlardı. Bin adet kutsal süs eşyası - kimileri binlerce yıl öncesinden kalmaydı - parçalanıp yakılmıştı.

"En önemli şeylerden biri şefkattir. Onu New York'un şık dükkanlarının birinden satın alamazsınız. Onu makinalarla üretemezsiniz. Yalnızca iç dünyanızda büyütebilirsiniz."

Dalai Lama

çözülebilir. Yanlış yaklaşırlarsa, hata onlarındır.

Yurt dışına, ABD, İngiltere, Avrupa ve Japonya gibi ülkelere yaptığı yolculuklarda, Dalai Lama, insana, dine ve dünya olaylarına farklı yorumlar getiriyordu. Birçok konuda, insanların daha önce duymadıkları şeylerden söz ediyordu. Yalnızca kendi inançlarından söz eden sürgünlere alışmış olan basını bile şaşırtıyordu.

1980'de ABD'ye yaptığı yolculuk sırasında, bir muhabir şöyle yazmıştı: "O, politikanın pisliğinden arınmış bir politikacı; yobazlığın lekelerinden arınmış bir din adamı; kendine acımaktan kurtulmuş bir sığınmacı - belki de Buda'nın kendisi."

Dünya barışına doğru

1984 yılında Dalai Lama, "Dünya Barışına İnsancıl Bir Yaklaşım" adlı yapıtını yayımladı. Bu, onun dünya barışına bakışını basit ve net biçimde açıklayan bir kitapçıktı.

Tüm düşüncelerinde olduğu gibi, burada büyük kavramlardan söz etmiyordu. Tersine, bireyden yola çıkmıştı. Ona göre, yaşama bencil bir yaklaşımla girersek, başkalarını kendi çıkarlarımız için kullanırsak, geçici yararlar elde edebiliriz, ama uzun vadede, dünya barışı bir yana, kendi kişisel mutluluğumuzu bile elde edemeyiz.

Demek ki, iç huzurumuz başlangıç noktasıdır. Önce onu sağlamakla işe başlarsak, daha geniş çatışmalar için olgunlaşmış oluruz.

Bu kitapçıkta, Tenzin Gyatso, insan toplumu daha şefkat dolu, hakları ve eşit koşulları gözeten bir toplum olacaksa, şu dört öneriyi göz önünde tutmak zorundadır, diyor:

- Dünya sorunlarını çözebilmek için, uluslararası hümanist davranışların (insancıllığın) geliştirilmesi gereklidir.
- Şefkat, dünya barışının temel direğidir.
- Tüm dünya dinleri, dünya barışı için vardır ve elbette hangi ideoloji sahibi olursa olsun, tüm insanlar barıştan yanadır.
- İnsanların gereksinimlerine yardımcı olacak kuruluşların belirlenmesinde, tüm insanların sorumluluğu vardır.

"Hepimiz birbirimize o kadar muhtacız, o kadar sıkı ilişkiler içindeyiz ki, kardeş olduğumuza ilişkin uluslararası sorumluluğumuz ve bir ailenin bireyleri olduğumuza ilişkin inancımız olmazsa, barışı ve mutluluğu sağlamak bir yana, kendi varlığımızın düşmanı olan tehlikelerle bile savaşamayız."

Dalai Lama
"Dünya Barışına İnsancıl Bir Yaklaşım" (A Human Approach to World Peace)

Dalai Lama, "İnsanın kendi insancıl içgüdülerini geliştirmesi ve sonra bunları dünya sorunlarına uygulaması mantıklı bir adımdır,"diyor. Gerçekten de, hızlı teknolojik ilerlemelerle ve uluslararası ticaretle küçülen dünyamızda bu çok önemlidir. Yaşayabilmek için birbirimizle geçinmek zorundayız.

Saldırganlık, açgözlülük ve rekabet gibi huylar, insanlığın başlangıcından beri vardır ve birçokları, bunların hep var olacağını iddia ediyorlar. Ne yazık ki, modern silahlarla donatılmış ve nükleer yıkımın karabasanlarıyla dolu dünyamızda, bu kötü huylar iyice tehlikeli olmaktadır.

Bunlara karşı koyabilmek için Dalai Lama, "hiç ayrım yapmadan şefkat duymayı" öneriyor. Yani, yalnızca aileniz ve dostlarınız için değil, "size kötülük yapmış olan bir düşmanınıza karşı bile sevgiyle yanaşmanızı" istiyor. Böyle bir sevgi geliştirmek, kişiyi huzura kavuşturur. Ama Dalai Lama, özellikle, "ulusal işleri yürüten kişilerin ellerinde, dünya barışını sağlama gücü ve fırsatı olduğunu" söylüyor.

Kitapçıkta, Kutsal Kişi, farklı dinlerin, toplulukların, ulusların ve politik sistemlerin, birbirlerine anlayışla yaklaşmalarını istiyor. Hiçbir sistem ya da politik anlayış, ötekinden daha üstün değildir ve çeşitlilik bizim için iyidir, bizi zenginleştirir. Bunu anlayabilirsek, dünyaya hâlâ acılar getiren "biz" ve "onlar" gibi tutumlardan kaçınabiliriz.

Bu sözler, ülkesinin ve insanlarının mahvoluşunu gören, öteki liderlerin sözlerine benzemiyordu. Ve işte bunun için, sözleri güçlü ve etkileyicidir.

Kapıdaki çatlak

Mao Tse-tung'un 1976 yılındaki ölümü ve ardından yandaşlarının - Dörtlü Çete - uzaklaştırılışı, Çin'de yeni bir özgür düşünce politikasının esmesine neden oldu. Sonunda, bu durum Tibet'i de etkiledi. İlk olarak, Çinli liderlerin, Tibet'i berbat duruma soktuklarını kabul ederek işe başladılar.

"Hiç umulmadık zamanlarda beliren harika bir gülümseyişi var... Güneşin parıldaması gibi bir gülüş bu ve size yöneltilmişse, bir daha hiç unutamazsınız."

Roger Hicks ve Ngakpa Chogyam "Büyük Okyanus" adlı biyografiden.

Dalai Lama, sürgünden hemen sonra, Hindistan'daki kalabalık bir gruba konuşma yaparken. Yıllar geçtikçe, onun kişisel gelişimi ve dünya barışı konusundaki düşüncelerini savunma tarzı, birçok ülkede dinleyiciler karşısına çıkmasına neden olacaktı.

Her şeyin değişeceğini söylediler ve iyi niyetlerinin kanıtı olarak da, Tibet'e giderek durumu gözleriyle görmek üzere Dalai Lama'nın temsilcilerini davet ettiler. Ayrıca, Dalai Lama'nın Tibet'e dönmesini istediklerini, orada ona, "uygun" bir idari görev bulunacağını söylediler.

Böylece, 1979, 1981, 1982 ve 1985 yıllarında, dört ayrı temsilciler grubu, ülkelerindeki durumu izlemek için Tibet'e gittiler.

Ülkedeki tahribat, temsilcileri çok kötü etkiledi. Her yerde terk edilmiş manastırlar görmüşlerdi. Ülkedeki 3.500 manastır ve kütüphaneden geriye yüzden daha azı kalmıştı. Kutsal heykeller ve eşyalar kırılmıştı. Çok değerli madenden yapılmış heykeller ve süslemeler eritilip Pekin'de satılmıştı. Tibetliler için, dinlerine yapılan saygısızlık ve taciz, maddi kayıplardan çok daha önemliydi.

Çinlilerin Tibetlilere yaptıkları muamele de çok kötüydü. Bugün hâlâ, bir tür apartheid uygulaması yapılmaktadır. Büyük kentlerde Çinliler, geniş avlularda elektriği, suyu ve kanalizasyonu olan evlerde yaşamaktaydı. Oysa Tibetliler, bunlardan uzak ve en kötü yiyecek, giyecek ve tıbbi yardıma layık görülerek yaşamlarını sürdürüyorlardı.

Temsilciler, Tibet'in tam anlamıyla Çin'in sömürgesi durumuna düştüğünü görerek, çok üzüldüler. Tenzin Gyatso'nun doğduğu kente birkaç mil uzaklıktaki Xining kenti, tümüyle bir Çin kenti haline gelmişti.

Tibetliler, zamanla Çin egemenliğinin her yerde tam anlamıyla gerçekleşeceğini korkuyla ifade ediyorlardı. Kısa süre önce, Tibet'ten gelmiş bir ziyaretçi şöyle demişti: "Ülkede, hemen herkes Çinli. Gördüğüm birkaç Tibetli, bana Avustralya'da, kendi ülkelerinde, yalnızca turistlere gösterilmek üzere yaşamalarına izin verilmiş olan yerlileri anımsattı." Gerçekten de, Tibet'in o bölgesinde durum böyleydi. Büyük Tibet Manastırı Kumbum'un önünde, fotoğrafçılar, Tibet'in geleneksel kostümlerini giyerek fotoğraf çektirecek olan arabalar dolusu Çinli turisti bekliyorlardı.

Temsilciler, ayrıca Çinlilerin yaptığı bazı tecavüz vakalarım, kadınlara zorla kürtaj yapıldığını ya da kısırlaştırıldığını da duydular.

Dalai Lamaların kutsal kenti Lhasa'da, yakında nüfusun büyük çoğunluğu Çinli olacaktı. Çinliler, Tibetlilerin yaptığı, terzilik, ayakkabıcılık gibi geleneksel işleri yaptıkları gibi, dükkanları ve restoranları da yönetiyorlardı. Tapınakların önünde, zekat toplayan kişiler bile Çinliydi.

Çinli işçiler, Tibet'e geldikleri takdirde, devletin kendilerine özel ayrıcalıklar sağladığını bildikleri için gelmeye hazırdılar, çünkü orada, kendi ülkelerinde olduğundan iki ya da üç kez fazla kazanacaklardı. Tibetliler arasındaki işsizlik oranı ise çok yüksekti. Lhasa'da, işsizlik %70 oranına kadar çıkmıştı. Birçok Tibetli ya dilencilik yapıyor ya da turistlerden para aşırıyordu.

Ve elbette, Tibet'in her yerinde, iki yüz elli bin Çin askerinden oluşan ordunun varlığı hissediliyordu.

Tibetlilerin dinsel ve ulusal duyguları

Temsilciler heyeti, Çin baskısının azaltıldığını görmüşlerdi. Toprak üzerindeki kollektif çalışma sona ermiş, çiftçilerin yeniden arpa ekmelerine ve ürün fazlasını pazarlarda satmalarına izin verilmişti. Tibetliler, okullarda eğitim görüyorlardı ve Tibet içinde yolculuk etme yasağı da gevşetilmişti.

Ama, insanlar açısından en önemlisi, dini görevlerini yerine getirme yasağının kalkmasıydı. Yıkılmış manastırların bir kısmı onarılıyordu ve keşişler yeniden, Tibet'te kalan manastırlarda yağ kandillerini yakabiliyorlardı. Çinliler, yine de manastırda olup bitenleri yakından izliyorlar, keşiş olmak isteyenlerin sayısını sınırlıyorlar ve onları denetliyorlardı.

Temsilcileri en fazla etkileyen şey, Çinlilerin, yıkmak için uğraşmalarına rağmen Tibetlilerin hâlâ Dalai Lama'ya ve Budizme bağlı kalışlarıydı. Temsilciler, nereye giderlerse gitsinler, Dalai Lama'nın dönmesini isteyerek ağlayan insanlarla karşılaşıyorlardı. Çinliler, bu bağlılık ve sevgi gösterilerinden rahatsız olmuşlardı, çünkü bu

Üstte: Sera Manastırı keşişlerinin, sıradan giysiler giymesi isteniyordu.

Karşı üstte: Lhasa'da, her şeyin normale döndüğüne ilişkin sözlere rağmen, Çin Halkının Kurtuluş Ordusu askerleri her yerde görülüyordu. Tibet'te, çeyrek milyon kadar Çin askeri vardı ve onlar gerekirse güç kullanarak Tibetlileri kontrol etmek için hazır bulunuyorlardı.

Karşı altta: Başkan Mao'nun, manastırlara konması zorunlu kılınan bir portresi. Kalan manastırlar, yalnızca turistler için korunmaktadır.

duyguları yok ettiklerini sanıyorlardı. Belki de bu nedenle, iki taraf arasındaki görüşmeler, tıkanma noktasına geldi.

Turistler

Tibet, 1984 ile 1987 yılları arasında ikinci bir istilaya uğradı. Bu, fotoğraf makinalarıyla gelen batılı turistlerin istilasıydı. Turistlerden sağlanan gelir nedeniyle bu istilaya göz yumulmuştu. Turizm geliriyle, geçmişte çok kötü kullanılan Tibet ekonomisinin düzeltilmesi umuluyordu.

Çinliler, batı uygarlığının girmesiyle, Tibetlilere baskıyla bile unutturamadıkları geleneklerini ve milliyetçilik duygularını unutturabileceklerini sanıyorlardı belki de. Uzun vadede haklı olabilirlerdi.

Ne var ki, kısa vadede turistler tersine Tibet milliyetçiliğini körüklemiş oldu. Gelen turistlerin çoğu, sığınmacılara karşı sempati besleyen, onlarla ilişki içine giren ya da onlara Dalai Lama'dan ve dış dünyadan söz edebilen kişilerdi. Onların izlenimlerine göre, Çinlilere karşı gelişen öfke, Çin "reform"larının da yetersizliği nedeniyle, patlama noktasına gelmişti.

"Ellerim kelepçeli olarak polis karakoluna götürüldüm. Yere fırlatıldım. Suratıma defalarca ayaklarıyla vurdular, bir elektrik kablosuyla dövdüler, göğsümü tekmelediler. Daha sonra çırçıplak soyulduk ve üç dört kişi tarafından yine aynı elektrik kablosuyla oramızı buramızı kurcaladılar. Çinlilere karşı çıktığımız için öldürüleceğimiz söylendi."

Mart 1988 tarihindeki yürüyüşten sonra tutuklanan rahibelerin, İngiliz televizyonundaki röportajından, 1988.

Artan şiddet

Ekim 1987'de, arkadaşlarından birinin tutuklanması üzerine, Lhasa'daki keşişler, Çinli güvenlik polisleriyle çatıştılar. Bunu bir isyan izledi ve Tibetlilerden birkaçı öldürüldü, bir kısmı da tutuklandı. Ama Çinliler, bu kez, geçmişte olduğu gibi bu olayları gizli tutamadılar, çünkü kent turistlerle doluydu. Bu arada, hastaneye götürülürlerse, tutuklanacaklarından korkan yaralı Tibetlilere yardım etmeye kalkan iki Amerikalı doktorun başı neredeyse belaya giriyordu.

Çinliler, kenti sıkı kontrol altına aldılar. Lhasa kenti, asker ve polisle doluydu ve oralara yerleşecek binlerce insan daha getirildi. Ülkeden gizlice dışarı çıkartılarak İngiliz televizyonunda gösterilen bir filmde, polisin, Tibetlilere uyguladığı soykırım - Tibetlilerin ve inançlarının, soğukkanlı bir biçimde yok edilişi - gösteriliyordu.

1988 ve 1989 yılında, Dalai Lama'nın sürgün yıldönümü olan 10 Mart tarihinde, daha şiddetli çatışmalar oldu. Çinliler, bu çatışmaları birkaç kışkırtıcı kişinin neden olduğu önemsiz olaylar gibi göstermek istedilerse de, Tibet'i son altı yılda ziyaret eden birçok kişinin gördüğü gibi, bu ulusal bir protestoydu. Tibetliler artık Çin istilasına karşı kesinlikle karşı koymak niyetindeler. Öfke ve vatanseverlik gibi duygular giderek derinlere inmektedir ve her an yeniden patlayabilir.

Pekin, Tibet'teki tüm Çinliler için büyük tehlike olan bu patlamayı, ancak Dalai Lama ile görüşerek çözümleyebilir. Çünkü, yalnızca Dalai Lama, halkın Çin'e karşı olan öfkesini ve milliyetçi duygularını sakinleştirebilir - ve Çinliler bunu gayet iyi biliyorlar.

Barış önerileri

Dalai Lama, görüşmeye ve ödün vermeye de hazırdır. Çinli halkın, Tibetlileri sürekli taciz edişinden de çok rahatsızdır. Dediği gibi, "Tibet halkının ve onun eşi olmayan kültürünün yok olması söz konusudur. Bu durum sürüp giderse, Tibetliler, yakında kendi ülkelerinde azınlık durumuna düşeceklerdir."

Onun, 1987'de Çinlilere önerdiği, "Beş Maddelik Barış Planı"nda, Tibet'in askeri güçlerden arındırılmasını ve özellikle orada kurulmuş olan nükleer füze tesislerinin kısmen kaldırılmasını; ikinci olarak, gelip yerleşen yüz binlerce Çinlinin artık durdurulmasını istemişti. Karşılığında Dalai Lama, savunma ve dış ilişkileri Çinlilere bırakacaktı.

Tibetliler arasında, Dalai Lama'nın bu yumuşak yaklaşımının teslim olma anlamı taşıdığını da söyleyenler vardır. Onlar, tümüyle bağımsız olan Tibet'i istiyorlar ve bunu elde edebilmek için de uzun süreli gerilla savaşlarına hazırdırlar. Oysa Dalai

Dalai Lama, Kuzey Irlanda'daki, Katolik ve Protestan çocuklarla görüşüyor. Öteki dinlere hoşgörü, bir din içindeki değişik görüşlere hoşgörü, dinsiz olan insanlara hoşgörü, onun çıkış noktası olmuştur. Kutsal Kişi'nin felsefesine göre, önemli olan "iyi yürek sahibi" olmaktır.

Dinsel bir konuyu anlatan bir Tibet dokuması. Bu tür sanat yapıtları, dünyayla insanın barış ve uyum içerisindeki birlikteliğini anlatır ve her evde, tapınakta bulunmaktadır.

Lama'ya göre, "Bağımsızlık konusu şu an için tümüyle gerçek dışıdır. Önce, özerk bir yönetim sağlanmalıdır, yoksa Tibetlilerin varlığı tehlikeye atılacaktır."

İki taraf için de görüşmeler çok önemlidir ve bu çaba, yıllarsüren baskıdan ve öldürmelerden sonra, Çinliler için bir ahlaki görev olmalıdır. Bunu yapmaları için bazı pratik nedenler de var. Tiananmen Meydanı olayından sonra Çin'in uluslararası toplulukları da yatıştırması gerekmektedir.

Daha da büyük tehlike, Tibet'teki isyanların Çin'in altmış milyon insanının yaşadığı Moğolistan'a ve Xinjiang'a bulaşmasıdır. Daha büyük isyanların çıkması durumunda büyük katliamlar söz konusu olabilir. Tibet'in sürgündeki Dışişleri Bakanı, Dalai Lama'nın şiddet karşıtı düşüncelerine rağmen, halkının öfkesini engelleyemeyeceğini belirtmiştir.

Tibet'in öyküsü, yirminci yüzyılın en acı öykülerinden biridir ve hâlâ sürüp gidiyor. Bu öyle bir trajedi ki, dünya ülkelerinin çoğu bu konudan habersiz ya da öyle görünmek istiyor.

Yapılan tek şey, olumlu dünyanın en saygıdeğer ödülü olan Nobel Barış Ödülü'nün 1989 yılında Dalai Lama'ya verilmesiydi.

Dalai Lama, her şeye rağmen, yüzündeki o sakin ve dingin ifadeyle dünyaya bir mesaj veriyor.

Barış üzerine yazdığı makalesinin sonunda şöyle diyor:

Bir 'yabancıyla' bile karşılaşsam, her zaman, ailemden biriyle karşılaşmışım gibi hissediyorum.

Bu tutum, benim herşeye karşı sevgi ve saygı duymama neden oluyor. Bu doğal isteğimin, dünya barışına katkıda bulunmasını isterdim. Gezegenimiz üzerinde, daha dostça, daha sevgi dolu ve daha anlayışlı bir insan ailesinin oluşması için dua ediyorum.

Acıları sevmeyen; sonsuz mutluluk peşinde koşan herkese, yüreğimden gelen bu çağrıyla sesleniyorum.

Bugün hâlâ, her yıl keşiş olmak için, evlerini terk edip Dharamsala'ya gelen binlerce genç Tibetli var. Birçok Budist rahibi gibi, bu keşişler de saatlerce çalışıyorlar ya da meditasyon yapıyorlar. Kimseye zararları yok, silah taşımıyorlar. Yalnızca, huzur içinde ibadet etmek istiyorlar. Tibet trajedisinin en berbat yanı, Çin askerlerinin keşişleri ve yumuşak huylu Tibetlileri, kırk yıldır ezmeleri ve dünyanın buna sessiz kalmasıdır.

"Geleceğin dini, kozmik bir din olacaktır. Kişisel bir Tanrı anlayışı aşılacak, dogmaların ve teolojinin ötesine geçilecektir. Bu din,anlamlı bir bütüne ulaşmamızı sağlayan, doğal ve ruhsal deneyimlerden gelen bir din anlayışı olmalıdır. Budizm, bu tanımlamaya yanıt vermektedir."

Albert Einstein

Önemli Tarihler

1933 On üçüncü Dalai Lama'nın ölümü.

1935 Tenzin Gyatso doğar - on dördüncü Dalai Lama.

1937 Lhasa'dan giden araştırma grubu, iki yaşındaki Dalai Lama'yı bulur.

1940 On dördüncü Dalai Lama, Lhasa'da taç giyer.

1946 Çin'de Milliyetçiler ve Komünistler arasında iç savaş çıkar.

1947 Hindistan bağımsızlığını kazanır.

1949 Çin Milliyetçileri yenilir ve Çin Halk Cumhuriyeti kurulur.

1950 7 Ekim: Çinliler, Tibet'i istila ederler. Dalai Lama, on beş yaşında tüm sorumluluğu üstlenmek zorunda kalır. Tibet, Birleşmiş Milletler'den yardım ister ama elde edemez.
Genç Dalai Lama, Hindistan sınırındaki Yatung'a kaçar.

1951 Aralık: Tibetliler, On Yedi Nokta Anlaşması'na uymaya zorlanırlar. Buna göre Tibet, Çin'e bağlanacak ve Çinli askerler tarafından istila edilecektir. Dalai Lama, Lhasa'ya gelir.

1952 Dalai Lama'nın atadığı başbakanlar, Çinliler tarafından azledilir.

1953 Doğu Tibet'te komünist reformları zorlanır.

1954 Dalai Lama, Pekin'i ziyaret eder.

1955 Doğu Tibet'te ilk isyanlar.

1956 Dalai Lama, Hindistan'ı ziyaret eder.

1956-1959 Doğu Tibet'te, isyanlar birbirini izler. Doğulu yerliler Lhasa'ya doğru gelirler.

1958 Yirmi üç yaşındaki Dalai Lama, Geshe derecesini alır.

1959 10 Mart: Lhasa'da bir başkaldırı oluşur. Dalai Lama Hindistan'a kaçar. Başkaldırı, acımasızca bastırılır. Tibet'te komünist reformlar uygulanır. Birleşmiş Milletler, Çinlileri baskı yapmakla suçlar.

1960 Dalai Lama, sürgündeki hükümetini Kuzey Hindistan'ın Dharamsala kentinde kurar.

1963 Dalai Lama, Dharamsala'da yeni Tibet anayasasını ilan eder.

1966 Çin'de Kültürel Devrim başlar.

1967 Otuz iki yaşındaki Dalai Lama, ilk yolculuğunu Japonya ve Tayland'a yapar.

1973 Dalai Lama'nın ilk Avrupa turu.

1979 Dalai Lama'nın ABD'ye ilk yolculuğu. Çinlilerin, Tibet'e karşı liberalleşme belirtileri başlar. İlk Tibet Temsilci Heyeti, Tibet'e gider.

1981 Tibetli sığınmacıların ikinci Temsilciler Heyeti, Tibet'e gider. Dalai Lama, İngiltere'ye ve ABD'ye önemli iki gezi yapar.

1982 Tibetli sığınmacıların üçüncü Temsilciler Heyeti, Tibet'i ziyaret eder. Dalai Lama, Uzak Doğu'ya, SSCB'ye ve Avrupa'ya gider.

1984 Tibet, batılı turistlere açılır. Dalai Lama, "Dünya Barışına İnsancıl Yaklaşım" adlı yapıtını yayımlar.

1985 Tibetli sığınmacıların dördüncü heyeti Tibet'e gider.

1987 Dalai Lama, Beş Maddelik Barış Planını oluşturur ve ABD Meclisi'ne konuşmacı olarak davet edilir. Ekim ayında Lhasa'da ciddi isyanlar olur. Tibet, yeniden turistlere kapanır.

1988 Mart: Dua Festivali sırasında, Lhasa'da önemli isyanlar başgösterir. Çin, sonunda Dalai Lama ile barış planını görüşmeye razı olur.

1989 Ocak: Dalai Lama'nın temsilcileri, Cenevre'de, Çin temsilcileriyle karşılaşır.
Ekim: Dalai Lama'ya Nobel Barış Ödülü verilir.

Bu Konuda Başka Kitaplar

Avedon, John: *In Exile from the Land of Snow* (Karlar Ülkesi'nden Sürgün) (Wisdom Publications, London, 1985) [Okuması kolay bir yetişkin kitabı]
Gyatso, Geshe Kelsang: *Buddhism in the Tibetan Tradition: A Guide* (Tibet Geleneklerine Göre Budizm: Bir Rehber) (Routeledge and Kegan Paul, London, 1984) [Yetişkinler için]
Hicks, Roger & Chogyam, Ngakpa: *Great Ocean - An Authorised Biography - The Dalai Lama* (Büyük Okyanus - İzinli Biyografi - Dalai Lama)(Element Books, Great Britain, 1984) [yetişkinler için ama okunması ve anlaşılması kolay bir kitap]
Snelling, John: *Buddhism* (Wayland, Great Britain, 1986)

Sözlük

Apartheid: Kelime anlamı "Ayrılık" demektir: Değişik ırktan kişiler arasındaki ayırımcılığı gösterir. Apartheid, 1948 yılında güney Afrika'da hükümet politikası haline gelmişti.
Aydınlanma: Buda'nın ilk kez Bodh Gaya'da elde ettiği, varlığın gerçeğinin algılanışı. Buna ayrıca nirvanaya varış denir.
Barbarlık: Güzel ve değerli olan her şeyin gaddarca yıkılışı.
Bodhisattva: Mahayana Budizminde, başkalarını kurtarmak için nirvanaya önceden giden aziz ya da yarı aziz kişi.
Buda: Buda, sözcük anlamı olarak, "Amacına ulaşan kişi" demektir ve aynı zamanda "Uyanan, aydınlanan kişi" anlamını da taşır. Bu aydınlanma, *meditasyon* yoluyla elde edilir ve üstün dinsel bilgiler ve sihirli güçler sahibi olunur. İlk Buda, Siddharta Guatama, M.Ö 560 yılında doğmuştu. Öğretisi, sıradan kadın ve erkeğe yöneliktir.
Budizm: İlk Buda, Siddharta Guatama'nın öğretisinden yola çıkılarak oluşturulan din. Budizm, Hindistan'dan, Asya'ya, Çin'e ve Japonya'ya yayılmıştır. İki ana türü vardır - Theravada ve Mahayana. Tibet Budizminin ise, kendine göre özellikleri vardır. Budizmin ana amacı, dünyadaki mutsuzlukların nedeni olan acılardan kurtulmaktır. Acılar ise insanın, güce, başarıya, paraya ve konfora olan hırsı yüzünden meydana gelmektedir. Budizm, onu izleyen kişileri *aydınlanmaya* ve sonunda *nirvanaya* götürür.
De facto: Bazı grupların reddetmesine karşın gerçekleşmiş olan bir olay. Örneğin, Tibet'in 1912 yılında elde etmiş olduğu bağımsızlık, Çinliler hâlâ tartışsa da gerçektir.
Diktatörlük: Ülkenin, bir kişinin mutlak egemenliğiyle yönetilmesi.
Dogmatizm: Düşüncelerin ve prensiplerin, test edilmediği halde, öyleymiş gibi kabul edilmesi.
Gerilla: Ordunun bir parçası olmadığı halde savaşmaya devam eden gruplar. Tibet'in kendi ordusu yoktu ama insanları Çinlilere karşı savaşmak üzere gruplaşmışlardı.
Hümanist: İnsan ırkına karşı daha şefkatli ve daha düşünceli olmayı öneren kişi.
Kapitalizm: Özel para ve mülk temeline dayanan toplumsal sistem.
Komünizm: Varlığın, toplum içinde paylaşıldığı ve işlerin kamu yararına göre düzenlendiği toplumsal sistem; bu sistemde herkes, ne iş yaparsa yapsın eşit ücret alır. Çinlilerin sistemi budur.
Lama: Sihirli güçleri olduğuna inanılan Tibetli din adamı.
Materializm: Maddi nesnelere, gereksinimlere ve arzulara verilen önem.
Meditasyon: Beynin bir düşünceye ya da dinsel gerçeğe yoğunlaştırılması. Uzun süre, sessizlik içinde beyni ve bedeni dinlendirerek yapılır.
Nirvana: Budizm yandaşlarının yaşamdaki amacı. Reenkarnasyon çevrimi içinden kurtularak, tüm arzulardan arınarak ulaşılan ruhsal düzey.
Reenkarnasyon: Ölümden sonra bir başka bedende yeniden doğmak. Budizme göre, iyi ya da kötü davranan veya iyi ya da kötü konuşan veya düşünen herkes, daha sonra daha iyi ya da kötü yeni bir yaşama doğacaklardır.
Serflik: Serf olmak bir tür köle olmak demektir. Çoğu kez, serflerin "toprağa bağlı" kişiler olduğu söylenir. Buna göre, efendi topraktan ayrılabilir ama serf hep orada kalır.
Sığınmacı: Dinsel ya da politik sorunlar nedeniyle ülkesinden ayrılan ve bir başka ülkeye sığınan kişi.
Soykırım: Bir ırkın bilinçli şekilde öldürülmesi. Söylenenlere göre, Çinlilerin Tibet'i istilası sırasında, bir milyon Tibetli öldürülmüştü ve şu an Tibet'te, Tibetlilerin üç katı Çinli bulunmaktadır.
Sürgün: Ülkesinden sürülen kişi için kendi ülkesine dönmek tehlikeli olur. Sonuç olarak, bu kişiler, başka ülkeler tarafından sığınmacı olarak kabul edilirler. Dalai Lama, otuz yıldır Hindistan'da sürgünde yaşıyor.

Çin ordusu, Tibetlilerin, şiddet içermeyen tüm protestolarını şiddetle bastırmıştır. 10 Aralık 1988'de, Çin polisi, Lhasa'daki barışçı protestoculara ateş açmıştı. Birçok keşiş dövülmüş ve tutuklanmıştı (üstte). Bazılarının aileleri ve dostları, bir daha onlardan haber alamadılar.

"Dünyanın geleceğini ellerinde tutan nükleer güç liderlerine, tahrip edici silahları yapmayı sürdüren bilim adamlarına ve teknisyenlere ve liderlerini etkileyebilecek durumda olan tüm insanlara sesleniyorum: Onları, tüm nükleer silahları sökmeye ve yok etmeye davet ediyorum."

Dalai Lama

"Çinliler, içişlerine kimsenin karışmayacağını öfkeyle söyleyerek dünyanın ilgisini görmezden gelemezler; insanların aşağılanması ve tacize uğraması hepimizi ilgilendirir."

Simon Normanton
"Tibet. Kayıp Uygarlık"

İndeks

Amdo eyaleti 31
Aydınlanma 10, 62

Birleşmiş Milletler 21, 25, 43
Bodh Gaya 10, 35
Bodhisattva 13, **62**
Buda 10, 13, 28, 34
Budizm 5, 10-13, **62**
  Mahayana 13
  reenkarnasyon 13-14

Chushi Gangdrug 35

Çin
  Kültürel Devrim 47
  Tibet ayaklanması üzerine baskı (1959) 40, 42-3
  Tibet'le görüşmeler 26-7
  Tibet'le ilişkiler 20-1
  Tibet'i istila 24
  Tibetlilere karşı davranış 28-30

Dalai Lama, Kutsal Kişi, on dördüncü
  ataları 14
  arayış 14-17
  barış önerileri 57-8
  "Beş Nokta Barış Planı" 57
  Birleşmiş Milletler'e çağrı 25
  Çinlilerin kaçırma planı 38-9
  Çinlilerin Tibet'i istilası 28
  Çin ziyareti 30-1
  çocukluğu 17-19
  doğumu 10
  dünya barışı 7, 52-3
  Geshe derecesini alıyor 37
  Heinrich Harrer ile dostluk 19
  Hindistan'a gidiyor 34-5
  Jawaharlal Nehru ile karşılaşma 35
  Mao Tse-tung ile karşılaşma 30
  Nobel Barış Ödülü alıyor 59
  politika ve din üzerine 6-7, 50-2
  sürgünde yaşam 48-9
  taç giyiyor 17
  Tibet'ten kaçıyor 40-2
  Tibet'te güç sahibi oluyor 24
  şiddet 28, 36-7
  uluslararası rolü 6-8, 49-52

Drepung Manastırı 14

Ganden Manastırı 47
Gyatso, Tenzin Dalai Lama'ya bak.

Harrer, Heinrich 22, 23, 49
  Dalai Lama ile dostluğu 19

Johkang Manastırı 47

Kham eyaleti 31-32
  ormanların kesilmesi 47
Kumbum Manastırı 15, 17, 54

Lhamo Lhatso 14
Lhasa 9, 15, 19, 21, 23, 24
  1987-1989 arasındaki huzursuzluk 56-7
  başkaldırı (1959) 38-40
  bastırılması 40-42
  Dalai Lama'nın gelişi 17
  Dalai Lama Yatung'a gider 25
  Çinlilere direniş 33, 36
  Çin nüfusu 55
  Çin ordusunun gelişi 27-8, 30

Nirvana 12, 62
Norbulingka 39, 40
  Dalai Lama kaçıyor 42
  katliamı 41-2

On Yedi Nokta Anlaşması 26

Potala Sarayı 14, 17, 18, 19

Siddharth, Prens Gautama 10

Tashi, Andrug Gombo 32, 35
Tibet
  Amdo ve Kham'ın yeri 31-3
  Birleşmiş Milletler'e yardım çağrısı 25
  coğrafyası 8-10
  Çin'in bir parçası oluyor 27
  Çin'le görüşmeler 26-7
  On Yedi Nokta Anlaşması 26
  Çin istilası 14, 24-25
  Çin Kültürel Devrimi'nin etkileri 46-7
  Çin orduları geliyor 27
  Çin'le ilgili politik tarihi 20-1
  Çin yönetiminde yaşam 44-6, 54-6
  kolektif toprak yönetimi 44-6
  kaldırılması 55
  kültürün mahvedilişi 43, 46-7, 54
  Lhasa'da başkaldırı (1959) 39-40
  Lhasa'da huzursuzluk (1987-1989) 56-57
  sığınmacılar 48-9
  temsilciler 54-56
  Tibet direnişi 32-33, 35-6
  turist istilası 56

Uluslararası Jüri Komisyonu raporu 21

"Yasaklanmış Ülke" 9-10, 19

Tibet'te 1960'lı ve 1970'li yıllarda, Çinliler tarafından uygulanan ve bir milyondan fazla insanın ölmesiyle sonuçlanan idamlar ve tahribat, Nazilerin Avrupa'daki Yahudi katliamı ve Pol Pot rejiminin Kamboçya'daki soykırımıyla yarışacak boyuta varmıştır.

Bu öykü başlarken, Tibet'te, on dördüncü Dalai Lama olan Tenzin Gyatso yaşamaktaydı. Çinliler, Tibet'i istila ettikleri zaman henüz on beş yaşındaki Tenzin, ulusunun dini ve politik lideriydi. Hindistan'a sürgüne zorlanan Dalai Lama, yanındaki 100.000 kişiyle birlikte, Budist felsefenin geleneksel şiddete karşı olma düşüncesiyle, Çin yöntemlerine direndi. Bu direnişi ve barışçıl mücadelesi sonucunda, 1989 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü.

Değerli bulduğu her şeyin mahvedilmesine, manastırların yıkılmasına karşın Dalai Lama, her zaman, Çinlilere ve dünya liderlerine barıştan söz etti. Hâlâ, bir gün Çinlilerin, halkına adil davranacağını umarak çalışıyor.

Bu dizideki kitaplar :

Abraham Lincoln
Albert Schweitzer
Bob Geldof
Charlie Chaplin
Dalai Lama
Eleanor Roosevelt
Florence Nightingale
Lech Walesa
Louis Pasteur
Mahatma Gandhi
Maria Montessori
Marie Curie
Martin Luther King
Mihail Gorbaçov
Nelson Mandela
Teresa Ana

ISBN 975-8030-06-X

İLKKAYNAK
KÜLTÜR VE SANAT ÜRÜNLERİ